

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Saldo státního rozpočtu

Veronika Hušková

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Veronika Hušková

Ekonomika a management

Název práce

Saldo státního rozpočtu

Název anglicky

State budget balance

Cíle práce

Hlavním cílem práce je na základě komparace podílu schváleného a skutečného salda státního rozpočtu na HDP v letech 1993-2021 zhodnocení vývoje salda státního rozpočtu.

Hlavní cíl bude konkretizován pomocí cílů dílčích.

Dílčími cíli jsou:

- komparace deficitu státního rozpočtu v pandemických letech 2020-2021 s ostatními zeměmi EU,
- komparace podílu salda státního rozpočtu na HDP se Slovenskou republikou od rozpadu ČSFR v roce 1993,
- srovnání salda v jednotlivých rozpočtových obdobích se zohledněním vládnoucí strany.

Metodika

Metodicky lze bakalářskou práci rozdělit do tří na sebe navazujících celků. První část představuje literární rešerši a metodicky je založena na analýze dokumentů.

V rámci druhé části bude autorka prakticky aplikovat poznatky vyplývající z literární rešerše na problematiku salda státního rozpočtu. Využije při tom analýzy či komparace.

Poslední část tvoří závěr práce a jedná se o syntézu zjištěných výsledků.

Doporučený rozsah práce

40 – 50 stránek

Klíčová slova

Deficit, přebytek, dluh, příjmy a výdaje státního rozpočtu.

Doporučené zdroje informací

Dvořák, Pavel. 2008. Veřejné Finance, Fiskální Nerovnováha a Finanční Krize. C. H. Beck.

Mikušová Meričková, Beáta, and Jan Stejskal. 2019. Teorie a Praxe Veřejné Ekonomiky. Praha: Wolters Kluwer.

Ministerstvo financí ČR – legislativa státního rozpočtu dostupné na

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/legislativa-statniho-rozpocetu>

Peková, Jitka. 2011. Veřejné Finance : Teorie a Praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.

Poslanecká Sněmovna Parlamentu ČR. Digitální parlamentní knihovna. Návrhy Státního závěrečného účtu za jednotlivé roky

Stiglitz, E. Joseph, and K. Jay Rosengard. 2015. Economics of the Public Sector . 4th edition. New York: W. W. Norton & Company.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Irena Benešová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 15. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 01. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Saldo státního rozpočtu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce doc. Ing. Ireně Benešové, Ph.D. za odborné vedení této bakalářské práce, za její věcné připomínky a cenné rady.

Saldo státního rozpočtu

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je Saldo státního rozpočtu. Hlavním cílem bylo zhodnotit vývoj státního rozpočtu v letech 1993-2021. V rámci literární rešerše byla analyzována odborná literatura a publikace Ministerstva financí ČR. Obsahem literární rešerše je zasazení státního rozpočtu do kontextu rozpočtové soustavy a charakterizování základní terminologie týkající se státního rozpočtu. S ohledem na aktuální situaci v ČR byla největší pozornost věnována termínům deficit státního rozpočtu a státní, potažmo veřejný dluh. Praktická část práce obsahuje komparaci hospodaření ČR a ostatních zemí EU s veřejnými financemi v letech 2020-2021, komparaci podílu salda státního rozpočtu na HDP se Slovenskou republikou od rozpadu ČSFR v roce 1993 do roku 2021 a srovnání salda státního rozpočtu v letech 1993-2021 se zohledněním vládnoucí strany. Poslední část práce představuje syntézu zjištěných poznatků a celkové zhodnocení situace.

Klíčová slova: Státní rozpočet, deficit, přebytek, státní dluh, příjmy a výdaje státního rozpočtu, Maastrichtská kritéria.

State budget balance

Abstract

The theme of this bachelor thesis is State budget deficit. The main aim was to evaluate the development of the state budget in the years 1993-2021. Expert literature and publications of the Ministry of Finance of the Czech Republic were analysed within literature research. The contents of the literature research are placement of the state budget in the context of the budget system and the characterization of the basic terminology regarding the state budget. With regard to the current situation in the Czech Republic, the most attention was given to the terms state budget deficit and state and, by extension, public deficit. The practical part of this thesis includes a comparison of the management of public finances between the Czech Republic and other EU countries in the years 2020-2021, then the comparison of the share of the state budget deficit in GDP with the Slovak Republic since the dissolution of Czechoslovakia in 1993 until 2021 and finally a comparison of the state budget deficit in the years 1993-2021 while taking the ruling party into consideration. The last part of the thesis represents a synthesis of the ascertained findings and an overall evaluation of the situation.

Keywords: State budget, state budget deficit, state budget surplus, state debt, revenues and expenditures of state budget, Maastricht criteria.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Rozpočtová soustava.....	12
3.2 Státní rozpočet.....	13
3.2.1 Rozpočtový proces.....	13
3.2.2 Výdaje státního rozpočtu	15
3.2.3 Příjmy státního rozpočtu.....	16
3.3 Saldo státního rozpočtu.....	17
3.3.1 Přebytek státního rozpočtu.....	18
3.3.2 Deficit státního rozpočtu.....	18
3.4 Státní a veřejný dluh	22
3.4.1 Členění veřejného dluhu	23
3.4.2 Snižování veřejného dluhu.....	24
4 Praktická část	26
4.1 Komparace ČR a členských zemí EU v pandemických letech	26
4.2 Komparace České a Slovenské republiky	30
4.3 Srovnání hospodaření jednotlivých vlád.....	33
4.3.1 Vývoj v letech 1993-2002	33
4.3.2 Vývoj v letech 2003-2010	36
4.3.3 Vývoj v letech 2011-2017	39
4.3.4 Vývoj v letech 2018-2021	44
5 Výsledky a diskuse	48

5.1	Komparace hospodaření ČR se zeměmi EU v pandemických letech	48
5.2	Komparace vývoje státních financí České a Slovenské republiky.....	48
5.3	Srovnání hospodářských výsledků jednotlivých vlád ČR.....	49
5.4	Souhrn vývoje státního rozpočtu v letech 1993-2021	50
6	Závěr	54
7	Seznam použitých zdrojů	56
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratek.....	64
8.1	Seznam obrázků	64
8.2	Seznam tabulek	64
8.3	Seznam grafů.....	64
8.4	Seznam použitých zkratek.....	65

1 Úvod

Téma práce, kterým je saldo státního rozpočtu, bylo zvoleno především pro jeho aktuálnost. Ta bezpochyby souvisí z velké části s epidemií nemoci COVID-19, po jejímž vypuknutí se rapidně zhoršila salda státních rozpočtů napříč světem. Pro Českou republiku tak představovaly roky 2020 a 2021 historicky nejhorší deficity hospodaření se státními financemi.

Teoretická část práce bude rešeršního charakteru. V rámci teoretické části bude státní rozpočet zasazen do kontextu rozpočtové soustavy a následně budou charakterizovány základní termíny týkající se problematiky státního rozpočtu. Zejména se jedná o příjmy a výdaje státního rozpočtu, rozpočtový přebytek a rozpočtový deficit, kterému bude věnována největší pozornost. Deficit bude charakterizován z hlediska jeho příčin, důsledků, možností financování a způsobu vykazování. Na závěr teoretické části práce bude rozebrána se státním rozpočtem úzce spojená problematika dluhová, které bude taktéž věnována větší pozornost, a to především z důvodu aktuální situace v České republice. Budou zde definovány pojmy jako státní dluh a veřejný dluh. Následně se rozeberou způsoby členění dluhu a také jeho snižování.

V praktické části práce je hlavním cílem zhodnocení vývoje salda státního rozpočtu v letech 1993-2021. Toho bude dosaženo na základě komparace schváleného a skutečného salda státního rozpočtu v uvedeném časovém rozmezí. Dále budou k dosažení hlavního cíle sloužit cíle dílčí. Nejprve proběhne komparace hospodaření s veřejnými financemi České republiky a ostatních zemí Evropské Unie. Srovnání bude v rozmezí let 2019-2021, tudíž nám odhalí také to, jak bylo hospodaření České republiky ovlivněno epidemií nemoci COVID-19 ve srovnání s ostatními zeměmi EU. V duchu nadnárodního srovnání bude také druhý dílčí cíl, který se bude zabývat srovnáním hospodaření České a Slovenské republiky od rozpadu ČSFR v roce 1993 až do roku 2021. Poslední a nejobsáhlejší dílčí cíl rozebere hospodaření jednotlivých vlád se státním rozpočtem, a to opět za období 1993-2021.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je na základě komparace podílu schváleného a skutečného salda státního rozpočtu na HDP v letech 1993-2021 zhodnocení vývoje salda státního rozpočtu.

Hlavní cíl bude konkretizován pomocí dílčích cílů, jimiž jsou:

- 1) komparace deficitu státního rozpočtu v pandemických letech 2020-2021 s ostatními zeměmi EU,
- 2) komparace podílu salda státního rozpočtu na HDP se Slovenskou republikou od rozpadu ČSFR v roce 1993,
- 3) srovnání salda v jednotlivých rozpočtových obdobích se zohledněním vládnoucí strany.

2.2 Metodika

Metodicky lze bakalářskou práci rozdělit do tří na sebe navazujících celků. První část představuje literární rešerši a je tedy metodicky založena na vyhledávání a analýze dokumentů, z nichž se vytvoří souhrn teoretických východisek k danému tématu. K této části práce bude využito odborné literatury a publikací Ministerstva financí České republiky.

V rámci druhé části budou prakticky aplikovány poznatky vyplývající z literární rešerše na problematiku salda státního rozpočtu. Využita při tom bude analýza a komparace dat získaných z Ministerstva financí České republiky a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (zejména schválené rozpočty a státní závěrečné účty za období 1993-2021), dále pak Českého statistického úřadu, Národní banky Slovenska, Světové banky a Eurostatu.

Poslední část tvoří závěr práce, kde dojde k shrnutí výsledků a vyvození závěrů. Metodicky se tedy jedná o syntézu zjištěných výsledků.

3 Teoretická východiska

Kapitola teoretická východiska představí teoretický úvod do řešené problematiky. Zabývá se především vysvětlením termínů rozpočtová soustava, státní rozpočet (se zaměřením na jeho příjmovou a výdajovou stranu), saldo státního rozpočtu a na závěr pojmy státní a veřejný dluh.

3.1 Rozpočtová soustava

Rozpočtovou soustavou rozumíme soustavu veřejných rozpočtů (včetně rozpočtových vztahů fungujících uvnitř této soustavy) a mimorozpočtových fondů. Soustava veřejných rozpočtů v České republice je tvořena rozpočty centrální vlády, mezi něž patří státní rozpočet, a rozpočty místními, mezi něž patří rozpočty krajů, obcí a regionálních rad regionů (Hamerníková a Maaytová, 2010). Samuelson a Nordhaus (1989) definují rozpočty jako nástroj kontroly fiskálních záležitostí vlády a jejich zaznamenávání, kdy rozpočet daného roku ukazuje plánované výdaje a očekávané příjmy, jež vládní programy výdajů a zdanění přinesou.

Šelešovský a Jahoda (2004) uvádí, že do rozpočtové soustavy jsou zahrnována i rozpočtová pravidla, která upravují způsob nakládání s prostředky státního rozpočtu, rozpočtů územních samosprávných celků, rozpočtů organizací veřejného sektoru, upravují daňové určení, obsahují sankční normy, rozpočtová opatření apod. Rozpočtová pravidla vycházejí z rozpočtových zásad, které umožňují parlamentní kontrolu činnosti vlády a mezi něž se řadí:

- **zásada úplnosti**, která zajišťuje, že se ve státním rozpočtu projevují všechny finanční operace vlády a centrálních institucí;
- **zásada jednotnosti** spočívající v tom, že veškeré příjmy a výdaje prochází vrcholově jedním centrálním rozpočtem, tedy že existuje pouze jeden státní rozpočet;
- **zásada reálnosti**, která spočívá ve snaze zamezit záměrnému zkreslování očekávaných skutečností;
- **zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu**;

- **zásada hospodárnosti**, jež spočívá v omezení plýtvání finančními prostředky rozpočtu;
- **zásada časové omezenosti a čerpání rozpočtových prostředků**, tedy že rozpočtové prostředky lze použít pouze do konce daného rozpočtového období;
- **zásada zveřejnění**, která má zabránit tajnému hospodaření vlády;
- **zásada neúčelovosti příjmů a účelovosti výdajů** (Pospíšil a Žufan, 2019).

3.2 Státní rozpočet

Podle Pekové (2008) je státní rozpočet nejdůležitější součástí rozpočtové soustavy, neboť jím prochází největší objem a podíl finančních prostředků.

Ministerstvo financí ČR (2022) charakterizuje státní rozpočet jako:

- plán finančního hospodaření státu,
- centralizovaný peněžní fond,
- bilanci příjmů a výdajů státu na daný rozpočtový rok, který je v České republice shodný s rokem kalendářním,
- nástroj vlády pro realizaci hospodářské politiky
- zákon, jež navrhuje vláda a schvaluje Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.

Schvalování zákona o státním rozpočtu je součástí komplexního rozpočtového procesu.

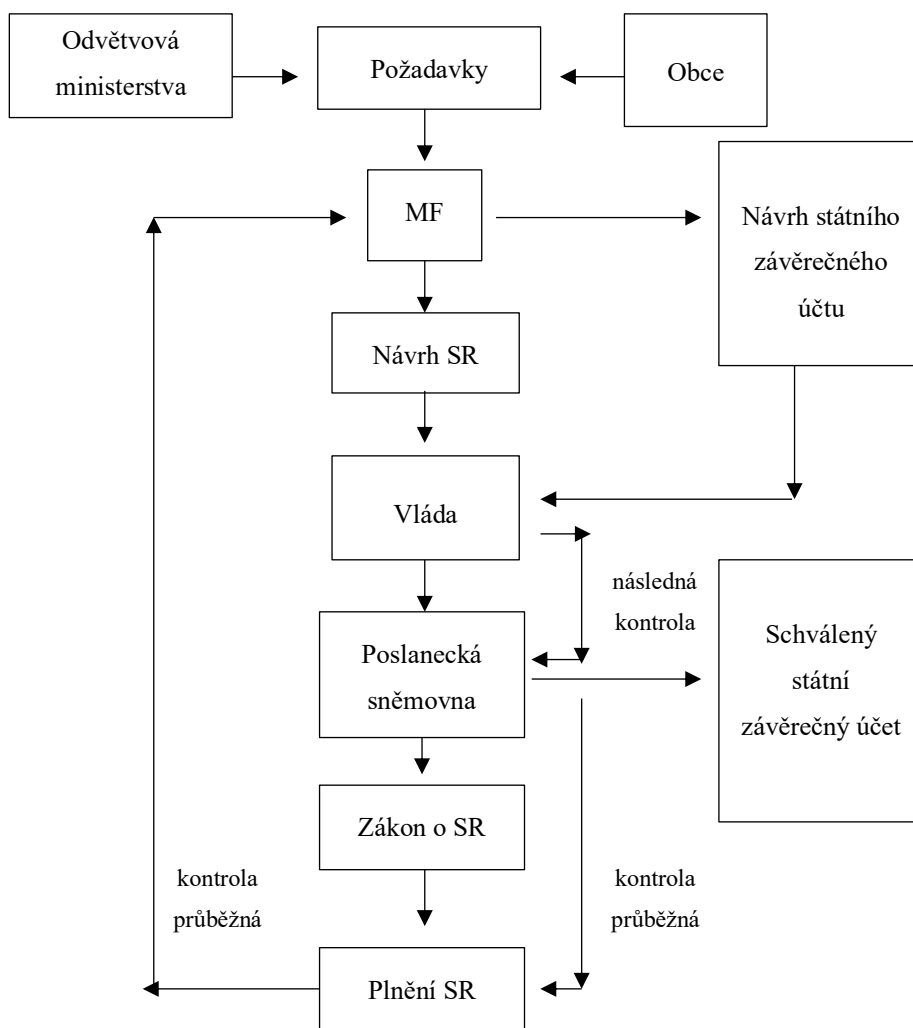
3.2.1 Rozpočtový proces

Etapy rozpočtového procesu popisuje Peková (2011):

- sestavení návrhu příslušného veřejného rozpočtu (jako finančního plánu),
- projednání a schválení veřejného rozpočtu,
- hospodaření podle schváleného rozpočtu během rozpočtového období,
- případné schvalování úprav rozpočtu během rozpočtového období,

- kontrola plnění rozpočtu (průběžná během rozpočtového období nebo následná po skončení rozpočtového období), vyvození závěrů z hospodaření a návrh opatření pro další období. (obrázek č. 1)

Obrázek č. 1- Rozpočtový proces u SR v ČR

Zdroj: vlastní zpracování podle Pekové a kol. (2008)

Jak je patrné z výše uvedeného obrázku č. 1, celý rozpočtový proces je zakončen post-rozpočtovou kontrolou. Její součástí je vypracování státního závěrečného účtu. Jurečka (2017) upozorňuje na jeho důležitost, protože ukazuje, jak vláda v uplynulém rozpočtovém období skutečně hospodařila. Státní rozpočet je totiž plánem založeným na určitých předpokladech a v průběhu rozpočtového období mohou nastat změny jako například naléhavá potřeba neočekávaných výdajů vlivem přírodní pohromy, prosazení návrhů

na dodatečné výdaje v rozpočtu ve snaze ovlivnit určitou skupinu voličů před volbami či změna objemu výběru daní oproti předpokladu. Státní závěrečný účet podléhá stejně jako státní rozpočet projednání a schválení parlamentem (Hamerníková a Kubátová, 2004).

3.2.2 Výdaje státního rozpočtu

Státní rozpočet se skládá ze strany výdajové a strany příjmové. Příjmy a výdaje státního rozpočtu definuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.

Peková a kol. (2008) třídí veřejné výdaje dle funkcí státního rozpočtu na:

- **alokační výdaje**, jimiž rozumíme financování veřejných statků a služeb. Černohorský (2020) tento princip vysvětluje tak, že stát soustřeďuje finanční prostředky prostřednictvím výběru daní a přerozděluje tam, kde je to podle něj nejpotřebnější;
- **redistribuční výdaje**, jichž cílem je zmírnit sociální a důchodové nerovnosti ve společnosti. Mikušová Meričková a Stejskal (2014) uvádí jako příklad redistribuce transferové platby, které podle nich tvoří ve vyspělých zemích v průměru polovinu veřejných výdajů, přičemž jejich rozsah má zvyšující se tendenci;
- **stabilizační výdaje**, pomocí nichž probíhá snaha o zajištění rovnoměrného vývoje ekonomiky.

Výdaje státního rozpočtu dlouhodobě rostou. Tempo růstu výdajů státního rozpočtu už trvale předstihuje tempo růstu příjmů státního rozpočtu, tím vzniká schodek státního rozpočtu. V souvislosti s vývojem dynamiky příjmů ve srovnání s dynamikou výdajů státního rozpočtu se omezuje prostor pro optimální uplatnění výše uvedených funkcí státního rozpočtu, zejména funkce stabilizační. (Peková, 2008)

Ministerstvo financí ČR (2022) dělí státní výdaje z hlediska povinnosti státu tyto výdaje hradit na mandatorní, quasi-mandatorní a nemandatorní výdaje. Největší podíl na celkových výdajích státu zastupují mandatorní výdaje, jichž úhrada je pro stát povinná ze zákona. V rámci rozpočtu na rok 2022 představují 54,6 % celkových výdajů státního

rozpočtu. Řadí se sem např. dávky důchodového pojištění, nemocenského pojištění, sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti aj. Quasi-mandatorní výdaje nejsou stanoveny zákonem, ale jsou taktéž považovány za nezbytné. V rámci rozpočtu na rok 2022 představují 20,7 % celkových výdajů státního rozpočtu. Patří sem např. platy státních zaměstnanců, pracovníků organizačních složek státu, výdaje na obranu aj. Pomocí nemandatorních výdajů vláda reaguje na hospodářský vývoj a směřuje jimi rozvoj společnosti a ekonomiky. Týkají se například dopravní infrastruktury, školství či sportu a v rámci rozpočtu na rok 2022 představují 24,8 % celkových výdajů státního rozpočtu.

Černohorský (2020) popisuje zjednodušené členění výdajů státního rozpočtu jako:

- **Běžné výdaje** – tyto výdaje zaujímají 91 % podíl na celkových výdajích. Patří sem výdaje na vládní nákupy zboží a služeb, financování běžných potřeb orgánů státu a jim zřízených organizací, peněžní transfery obyvatelstvu, dotace do některých oblastí hospodářství, nižším veřejným rozpočtům a mimorozpočtovým fondům.
- **Kapitálové výdaje** – tyto výdaje tvoří zbývajících 9 % celkových výdajů. Zahrnují financování investičních potřeb orgánů státu a jim zřízených organizací, finanční investice a splátky úvěrů včetně úroků.

3.2.3 Příjmy státního rozpočtu

Druhou složkou státního rozpočtu jsou jeho příjmy. Příjmy státního rozpočtu slouží k financování státních výdajů.

Peková (2008) dělí příjmy státního rozpočtu ČR následovně:

- **Příjmy běžné**
 - **Daňové** – svěřené daně, sdílené daně (daň z příjmů, DPH), cla, povinné příspěvky na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti, správní poplatky.
 - **Nedaňové** – příjmy z pronájmu majetku, odvody ČNB, přijaté úroky, přijaté sankce za porušení rozpočtové kázně, ostatní.

- **Příjmy kapitálové** – příjmy z prodeje majetku, cenných papírů a majetkových podílů, příjmy z emise státních obligací, přijaté splátky z vládních úvěrů a půjček, ostatní.

Z dat, které zveřejnilo ministerstvo financí ČR (2022), vyplývá, že stěžejní složkou příjmů státního rozpočtu jsou příjmy daňové. V roce 2022 činí daňové příjmy přibližně 84 % celkových příjmů státního rozpočtu. Z toho nejvýznamnější je povinné pojistné na sociální zabezpečení (38,8 %), DPH (20,2 %) a spotřební daně (10,1 %), dále pak má výrazné zastoupení daň z příjmu právnických osob (7,6 %) a daň z příjmu fyzických osob (6,7 %).

3.3 Saldo státního rozpočtu

Rozdíl mezi sumou příjmů a výdajů státu za rozpočtové období se nazývá saldo státního rozpočtu. Je-li saldo rovno nule, jedná se o vyrovnaný státní rozpočet. V případě kladného salda (přebytku) či záporného salda (deficitu) na konci rozpočtového roku se jedná o výraz krátkodobé rozpočtové nerovnováhy. (Peková, 2008)

V analogii se státním rozpočtem a státním závěrečným účtem upozorňuje Dvořák (2008) na důležitost rozlišování salda před zahájením rozpočtového období, v jeho průběhu a po jeho skončení. Saldo vládního návrhu státního rozpočtu představuje určitý předpoklad a záměr. V průběhu roku pak běžně dochází ke vzniku deficitu i při vyrovnaném návrhu rozpočtu, což způsobují sezónní nepravidelnosti, které ovlivňují tok rozpočtových příjmů i výdajů. V takovém případě se jedná o přechodný deficit, který je kryt státními pokladničními poukázkami. Zásadní význam má saldo na konci rozpočtového roku, neboť odráží skutečný výsledek hospodaření státu.

Dle Krejdlá (2006) lze saldo státního rozpočtu vyjádřit dvěma způsoby:

- **vyjádřením absolutním**, které má rozměr miliard korun, eur, dolarů nebo jiných měnových jednotek a využívá se pro účely administrativy;
- **vyjádřením relativním**, které se využívá pro účely ekonomické analýzy a srovnávání ekonomik různých států. Spočívá ve vyjádření podílu salda

státního rozpočtu vzhledem k hrubému domácímu produktu, případně k hrubému národnímu produktu.

3.3.1 Přebytek státního rozpočtu

Hamerníková a Kubátová (2004) definují přebytek státního rozpočtu jako stav, kdy příjmy státního rozpočtu převyšují státní výdaje. Ze statistik, které zveřejnilo Ministerstvo financí ČR (2022), vyplývá, že přebytek je méně častou variantou státního rozpočtu. V České republice nastal naposledy v roce 2018, kdy stát hospodařil s přebytkem 2,9 miliardy korun. Peková (2008) upozorňuje na to, že přebytky státních rozpočtů nelze jednoznačně pozitivně hodnotit, neboť mohly být způsobeny i neuváženými úsporami ve výdajích (např. omezením potřebných investic).

3.3.2 Deficit státního rozpočtu

Jednoznačně nejčastější variantou státního rozpočtu je státní rozpočet deficitní, přičemž odstraňování deficitu je nesrovnatelně obtížnější než likvidace rozpočtového přebytku, a proto je mu také věnována největší pozornost. Deficit státního rozpočtu vzniká tehdy, když výdaje z rozpočtu převyšují jeho příjmy (Jurečka, 2017). Stejně tak jako nelze jednoznačně pozitivně hodnotit přebytkový rozpočet, nelze jednoduše a jednoznačně hodnotit negativně rozpočet deficitní. (Peková, 2008)

V širším pojetí, tedy při nesouladu mezi objemem reálně získaných a užitých veřejných prostředků, se jedná o deficit veřejný (Dvořák, 2008). Ten je důležitým ukazatelem, jelikož o něm pojednávají Maastrichtská kritéria, která je potřeba splňovat pro případné přijetí eura a která stanovují mez pro deficit vládních institucí ve výši 3 % na HDP (Soukup a kol., 2022).

Dle Ochrany a kol. (2010) lze rozpočtový deficit formálně zaznamenat následujícím způsobem – $BS_t = r \times VD_{t-1} + (G_t - T_t)$, kde:

- BS_t = rozpočtový deficit v roce t;
- r = reálná úroková míra;
- VD_{t-1} = veřejný dluh v roce t-1;

- G_t = veřejné výdaje za zboží a služby v roce t ;
- T_t = veřejné příjmy v roce t .

3.3.2.1 Příčiny rozpočtového deficitu

Dvořák (2008) dělí příčiny rozpočtového deficitu podle dvou základních složek, na které lze skutečné saldo státního rozpočtu desagregovat. Těmito složkami jsou:

- **Aktivní neboli strukturální složka**, která je určována opatřeními hospodářské politiky s volností rozhodování (Samuelson a Nordhaus, 1989). Obecnou příčinou vzniku aktivního rozpočtového deficitu je takové vládní rozhodnutí, které vede buď k poklesu rozpočtových příjmů, nebo k růstu veřejných výdajů, popř. oba jevy současně (Dvořák, 2008). Peková (2011) uvádí jako základní příčiny aktivního rozpočtového deficitu expanzivní charakter fiskální politiky, časové rozložení výdajového šoku, časové rozložení daňového zatížení a vládní populismus. Spěváček (2012) upozorňuje, že čím vyšší je strukturální deficit, tím naléhavější je potřeba fiskální konsolidace.

- **Pasivní neboli cyklická složka**, která je určována stavem hospodářského cyklu (Samuelson a Nordhaus, 1989). Obecnou příčinou vzniku pasivního rozpočtového deficitu může být jakýkoliv exogenní (na vládním rozhodnutí nezávislý) vliv, který způsobí pokles rozpočtových příjmů nebo růst veřejných výdajů, popř. oba jevy současně (Dvořák, 2008). Peková (2011) uvádí jako základní příčiny pasivního rozpočtového deficitu kolísání tempa ekonomického růstu, hospodářský pokles, růst nezaměstnanosti, růst cen základních surovin, cenové šoky, deprese ve světě, vývoj úrokové míry, úrok z veřejného dluhu a mimořádné události.

Příčiny rozpočtového deficitu si lze ukázat také na konkrétním příkladu. Na konci 80. let se s obrovskými deficity potýkala vláda Spojených států. Stiglitz (2015) uvádí 6 hlavních příčin, které za tímto rostoucím deficitem stály:

- snížené federální daně,
- vyšší výdaje na obranu,
- vyšší sociální výdaje na starší,
- zvýšení výdajů na zdravotnictví,

- vyšší úrokové sazby,
- ekonomický pokles.

3.3.2.2 Důsledky deficitu státního rozpočtu

Dle Pekové (2011) můžeme důsledky deficitu státního rozpočtu hodnotit z pohledu krátkého období a dlouhého období. V krátkém období mohou být důsledky deficitu státního rozpočtu pozitivní, neboť se mohou eliminovat exogenní vlivy. Krátkodobé záměrné využívání deficitu státního rozpočtu má pozitivní vliv na dosažení rovnovážného stavu v ekonomice. V dlouhém období jsou důsledky deficitu státního rozpočtu negativní. Dlouhodobý deficit vede k růstu státního, tedy i veřejného dluhu a dluhová služba se stává pro rozpočet břemenem, neboť právě vysoké úrokové náklady veřejného dluhu jsou v řadě zemí rozhodujícím faktorem, proč je obtížné dosáhnout vyrovnaného či přebytkového státního rozpočtu.

Maaytová a kol. (2015) uvádí zjednodušené dělení důsledků deficitu státního rozpočtu na důsledky finanční, které jsou popisovány v předcházejícím odstavci, a důsledky makroekonomické, které znamenají hodnocení toho, jak se deficit veřejných rozpočtů projeví ve změně HDP, inflace, nezaměstnanosti či platební bilance. V teorii se nejčastěji uvádějí tato tři základní členění makroekonomických důsledků rozpočtu, jejichž závěry se zásadně liší:

- **Neoklasická interpretace**, podle které jsou makroekonomické důsledky deficitu vždy negativní, tudíž je deficit odmítán. Výchozím předpokladem je tvrzení, že tržní mechanismus je ve spojení s pružnými absolutními cenami a mzdami při relativní stabilitě poměrných cen schopen zajistit optimální alokaci výrobních zdrojů a jejich plné využívání.
- **Keynesiánská interpretace**, která naopak pojímá makroekonomické důsledky deficitu kladně a v určitých případech je deficit doporučován. Výchozím předpokladem je tvrzení, že tržní mechanismus není schopen zajistit plné využívání všech disponibilních výrobních zdrojů. Podle této teorie je deficit státního rozpočtu účinným nástrojem pro stabilizaci hospodářského vývoje díky jeho pozitivnímu vlivu na velikost HDP.

- **Neoricardiánská interpretace**, která popírá zvláštní makroekonomické důsledky deficitu a zpochybňuje vliv rozpočtových deficitů na růst agregátní poptávky a změnu úrokových sazeb.

3.3.2.3 Možnosti financování rozpočtového deficitu

Hamerníková a Kubátová (2004) shrnují způsoby krytí rozpočtového deficitu, které lze zvažovat s ohledem na jejich dopady, následovně:

- zvýšení daní, případně jiných veřejných příjmů,
- krácení veřejných výdajů,
- využití prostředků z privatizace (lze označit také jako krytí aktivy),
- dluhové financování,
- kombinace některých z uvedených způsobů.

3.3.2.4 Způsoby vykazování rozpočtového deficitu

K vykazování rozpočtového deficitu a vládního dluhu jsou v ČR v dnešní době uplatňovány tyto dvě základní metody:

- **GFS 2001 (Government Financial Statistics)**

Systém GFS vychází z metodiky vládní finanční statistiky. V ČR byl zaveden v roce 2010. Tvůrcem této metody je Mezinárodní měnový fond a za vykazování deficitu v tomto pojetí zodpovídá Ministerstvo financí ČR (Spěváček a kol., 2016). Tato metodika je založena na bázi peněžních toků, to znamená, že veškeré operace uskutečněné v daném roce jsou sledovány na hotovostním principu a zařazeny do období, ve kterém je příjmová či výdajová operace realizována. Výhodou metodiky GFS je poskytování dat v relativně krátkém čase od skončení sledovaného období a umožnění včasějšího vytvoření fiskálních predikcí. Používána je také proto, že má přímou vazbu na schvalovaný státní rozpočet (Dvořák, 2008).

- **ESA 2010 (European System of Integrated Economic Accounts)**

Tento systém vychází z metodologie národních účtů. V ČR byl zaveden v roce 2014 a za vykazování deficitu touto metodou zodpovídá Český statistický úřad (Spěváček a kol., 2016) Metodika ESA je založena na akruálním principu, tzn. že nesleduje pouze příjmy a výdaje daného období, ale také v tomto období vzniklé pohledávky a závazky. Důvodem je snaha eliminovat opožděné dopady závažných fiskálních rozhodnutí, které se mohou projevit až o několik rozpočtových období později a zatížit tím rozpočet v roce, kdy vláda, která rozhodnutí uskutečnila, již neexistuje (Dvořák, 2008).

Hlavní rozdíl mezi GFS 2001 a ESA 2010 spočívá v užším vymezení vlády v metodice GFS, která zahrnuje jen subjekty přímo spojené s vládou a je harmonizovaná. Systém ESA zahrnuje navíc další subjekty, především transformační instituce, instituce napojené na systém veřejných rozpočtů a různé svazy těchto institucí. Tím vzniká komplexnější obrázek o vládních financích (Spěváček a kol., 2016).

3.4 Státní a veřejný dluh

Jak již bylo zmíněno, státní dluh vzniká opakovanými deficity státního rozpočtu, které nejsou vyrovnávány přebytky rozpočtu v jiných obdobích. Představuje tedy sumu nesplacených půjček, které si stát musel vypůjčit na krytí deficitů svých rozpočtů, a nesplacených úroků z těchto půjček (Jurečka, 2017). Lipovská (2017) vysvětluje narůstání státního dluhu jako efekt sněhové koule, tedy čím vyšší je dluh, tím vyšší musíme platit úroky, a tím více koule státního dluhu narůstá.

Ministerstvo financí ČR (2022) uvádí, že v roce 2021 dosáhl státní dluh hodnoty 2465,7 miliardy korun, což odpovídá 40,3 % HDP. Pro rok 2022 se předpokládá státní dluh ve výši 2728,5 miliardy korun, tj. na úrovni 41,2 % HDP.

Širším termínem je veřejný dluh, který v sobě kromě státního dluhu zahrnuje i dluh plynoucí z deficitů dalších veřejných rozpočtů, tedy obcí a krajů, mimorozpočtových fondů a zdravotních pojišťoven. Podstatná část veřejného dluhu je tvořena právě dluhem státním (Jurečka, 2017). Hamerníková a Kubátová (2004) doplňují, že přestože je veřejný dluh úzce

propojený se schodky rozpočtu, nelze vyloučit i jiné příčiny závazku státu vůči ostatním ekonomickým subjektům, tedy závazky vznikající mimo rozpočet. Veřejný dluh je výrazem dlouhodobé fiskální nerovnováhy (Peková, 2011).

Klíma (2006) upozorňuje na skutečnost, že v případě příliš vysokého veřejného dluhu, je veřejný dluh destabilizujícím faktorem. Hamerníková a Maaytová (2010) doplňují další z důvodů pro dodržování rozpočtového omezení vlády, a to že z důvodu rizika rostoucího dluhu v zemích tvořících měnovou unii je referenční úroveň dluhu (60 % HDP) dalším z pěti kritérií již zmíněné Maastrichtské smlouvy.

Maaytová a kol. (2015) uvádí jako nejčastější podobu veřejného dluhu vládní dluhopisy, které jsou nakupovány domácími či zahraničními ekonomickými subjekty a které jsou obchodovány na kapitálovém trhu.

3.4.1 Členění veřejného dluhu

Veřejný dluh se člení podle několika kritérií. První dělení je na hrubý a čistý dluh, dále pak vnitřní a vnější, oficiální a skrytý a na závěr pak podle doby splatnosti na krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý dluh (Peková, 2011).

3.4.1.1 Hrubý a čistý dluh

Dvořák (2008) definuje hrubý dluh jako celkový objem závazků nějakého subjektu bez ohledu na objem jeho pohledávek. Čistý dluh představuje hrubý dluh ponížený o objem jeho pohledávek.

Standardně se veřejný dluh vykazuje jako hrubý dluh. Tato metoda je využívána i pro mezinárodní srovnávání, případně pro stanovení a hodnocení kritéria podílu dluhu na HDP (Peková, 2011).

3.4.1.2 Vnitřní a vnější dluh

Vnitřní a vnější dluh se rozlišuje dle toho, zda se vláda zadlužila u domácích či zahraničních subjektů (Liška, 2004). Ve vnitřním neboli domácím dluhu figurují domácí

investoři a je v domácí měně, zatímco ve vnějším neboli zahraničním dluhu figurují investoři zahraniční a je v zahraniční měně (Peková, 2011).

3.4.1.3 Oficiální a skrytý dluh

Jako velmi důležité členění v posledních letech hodnotí Peková (2011) členění na oficiální a skrytý dluh. Oficiální dluh je oficiálně vykazovaný, zatímco skrytý dluh je potenciální dluh představující záruky státu za dluhy jiných subjektů. V případě, že dlužníci, za které se stát zaručí, své dluhy nesplatí, přecházejí tyto závazky na stát jakožto na ručitele.

3.4.1.4 Krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý dluh

V případě doby splatnosti v řádech měsíců, maximálně do jednoho roku, se jedná o krátkodobý dluh, v České republice je pro něj používán pojem „pokladniční poukázky“. Střednědobý dluh má dobu splatnosti od jednoho roku do 10 let. Při delší době splatnosti, než je 10 let, se dluh nazývá dluhem dlouhodobým (Dvořák, 2008).

3.4.2 Snižování veřejného dluhu

Z důvodů negativních vlivů veřejného dluhu na vznik budoucích deficitů je vhodné se zabývat také otázkou snižování veřejného dluhu. K tomu dle Černohorského (2020) vedou dva základní způsoby:

- **Pasivní způsob**, který je založen na vlivu pozitivních exogenních faktorech, jako jsou například:
 - Vyšší tempo ekonomického růstu, než je úroková sazba z veřejného dluhu.
 - Vliv exogenní inflace, která sníží reálnou hodnotu veřejného dluhu.
 - Zahraniční dary, které bývají nejčastěji formou prominutí části zahraničního veřejného dluhu nebo úroku z něj.
- **Aktivní způsob**, který představuje aktivní hospodářsko-politická opatření prováděná vládou, jako například:
 - Rozpočtové řešení, které spočívá ve splacení dluhu z přebytků běžných rozpočtů.

- Mimořádná veřejná dávka, tedy jednorázová paušální daň účelově určená k umoření dluhu a úroků.
- Monetární řešení, kdy centrální banka vytiskne peníze nebo poskytne přímo vládě úvěr. V současnosti ve vyspělých zemích zakázáno, jelikož je spojeno se zvýšením tlaků na růst inflace.
- Politicko-administrativní řešení, které je nejradikálnější. Patří sem například odmítnutí uznání veřejného dluhu nebo oznámení vlády, že daný stát není schopen splatit celý dluh včetně příslušenství, což má za následek ztrátu důvěryhodnosti daného státu.

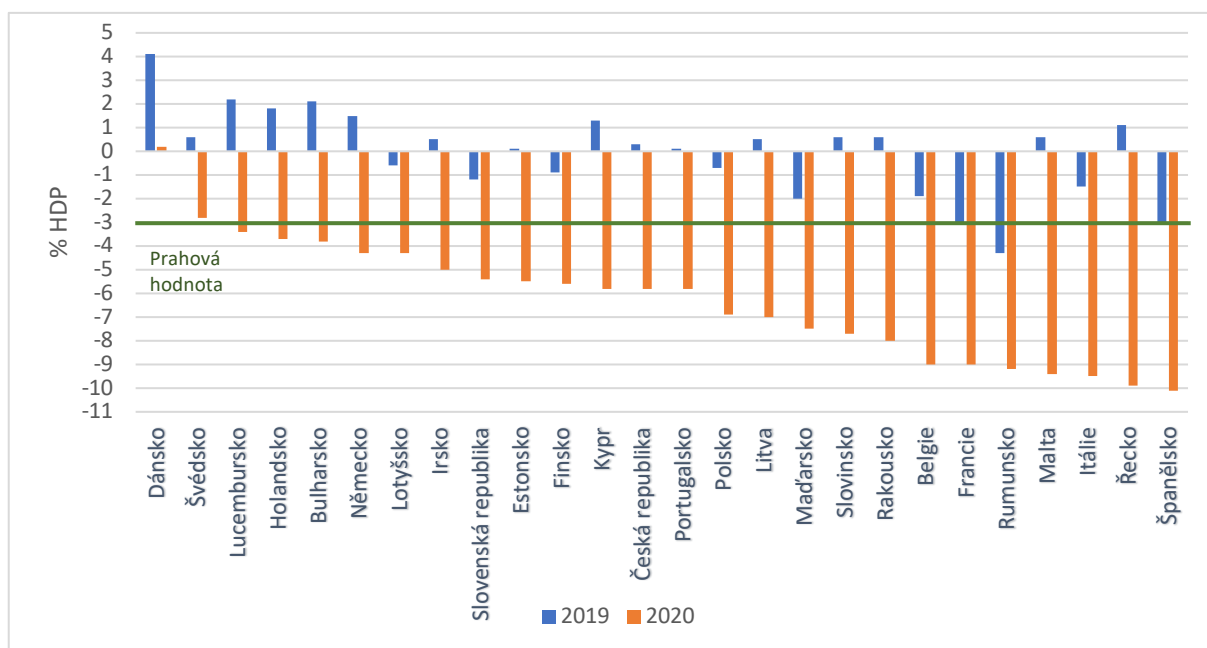
4 Praktická část

Na začátku této kapitoly bude zpracována komparace vývoje deficitu veřejného rozpočtu a veřejného dluhu České republiky v pandemických letech 2020-2021 s ostatními zeměmi Evropské unie. Poté bude následovat komparace podílu salda státního rozpočtu na HDP se Slovenskou republikou a na závěr pak srovnání salda v jednotlivých rozpočtových obdobích se zohledněním vládnoucí strany. Na základě uvedených dílčích cílů a komparace schváleného a skutečného salda státního rozpočtu bude zhodnocen vývoj salda státního rozpočtu v letech 1993-2021.

4.1 Komparace ČR a členských zemí EU v pandemických letech

Tento dílčí cíl slouží ke zjištění, jaký vliv měla pandemie Covid-19 na hospodaření České republiky s veřejnými financemi ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské Unie. Přesto, že dílčí cíl se má zabývat roky 2020-2021, pro komplexnost vlivu pandemie bude provedeno také srovnání podílu salda na HDP v letech 2019/2020 (viz graf č. 1) a srovnání podílu veřejného dluhu na HDP v letech 2019/2020 (graf č. 2).

Graf 1 – Saldo veřejných rozpočtů členských států EU v letech 2019 a 2020 (% HDP)

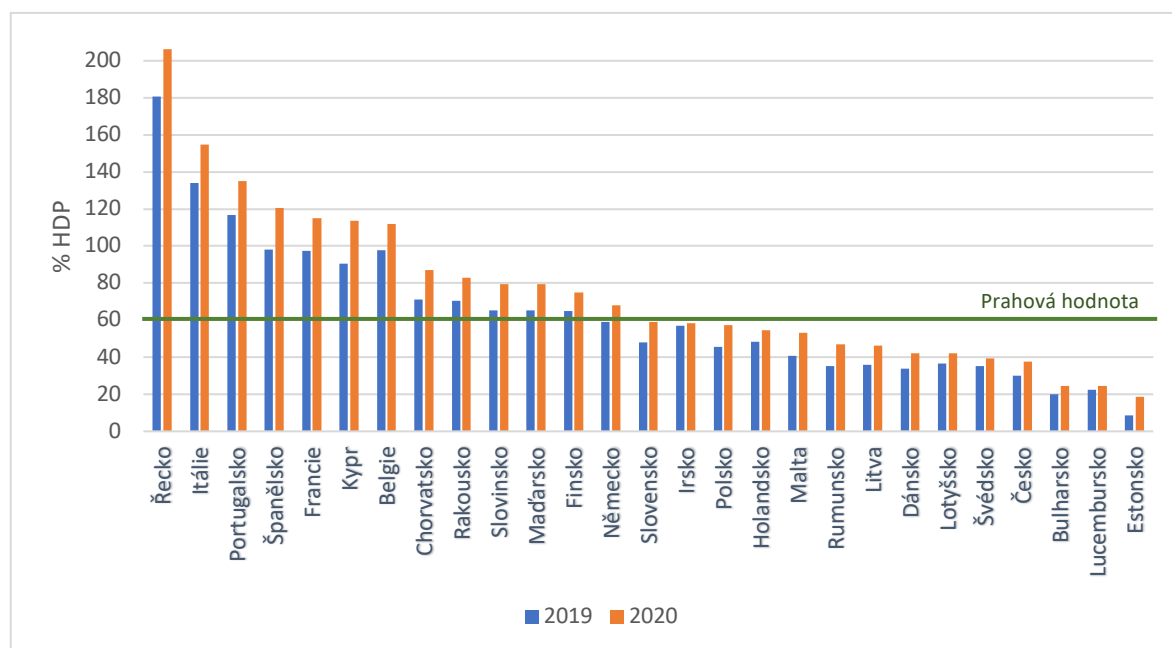

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu (2022).

Jak je z grafu č. 1 patrné, nástup epidemie COVID-19 měl nepříznivý vliv na veřejné rozpočty všech států EU. Zatímco v roce 2019 dokázalo hospodařit se svými veřejnými financemi jako s přebytkem celkem 16 států včetně České republiky, v roce 2020 kladné hodnoty salda veřejných rozpočtů dosáhlo již jen Dánsko. Druhé je v žebříčku deficitu veřejných rozpočtů v roce 2020 Švédsko, které hospodařilo sice s deficitem, ale jeho výše nepřekročila prahovou hodnotu 3 %, kterou stanovují Maastrichtská kritéria a jenž je znázorněna stejně jako v následujících grafech zelenou čarou. Všechny ostatní země hospodařily s deficitem větším než 3 % HDP. Česká republika se nacházela v pořadí států dle výše salda vládního deficitu přibližně uprostřed, kdy deficit ČR dosáhl výše 5,8 % HDP, tedy téměř jednou takové hodnoty, než je hodnota prahová. Meziroční změna bilance hospodaření České republiky (-6,1 p. b. HDP) byla menší, než průměrná hodnota meziroční změny u všech komparovaných zemí (-6,27 p. b. HDP).

Vliv těchto deficitů u většiny členských států EU na jejich zadlužení je patrný z níže uvedeného grafu č. 2.

Graf 2 – Hrubý vládní dluh členských států EU v letech 2019 a 2020 (% HDP)

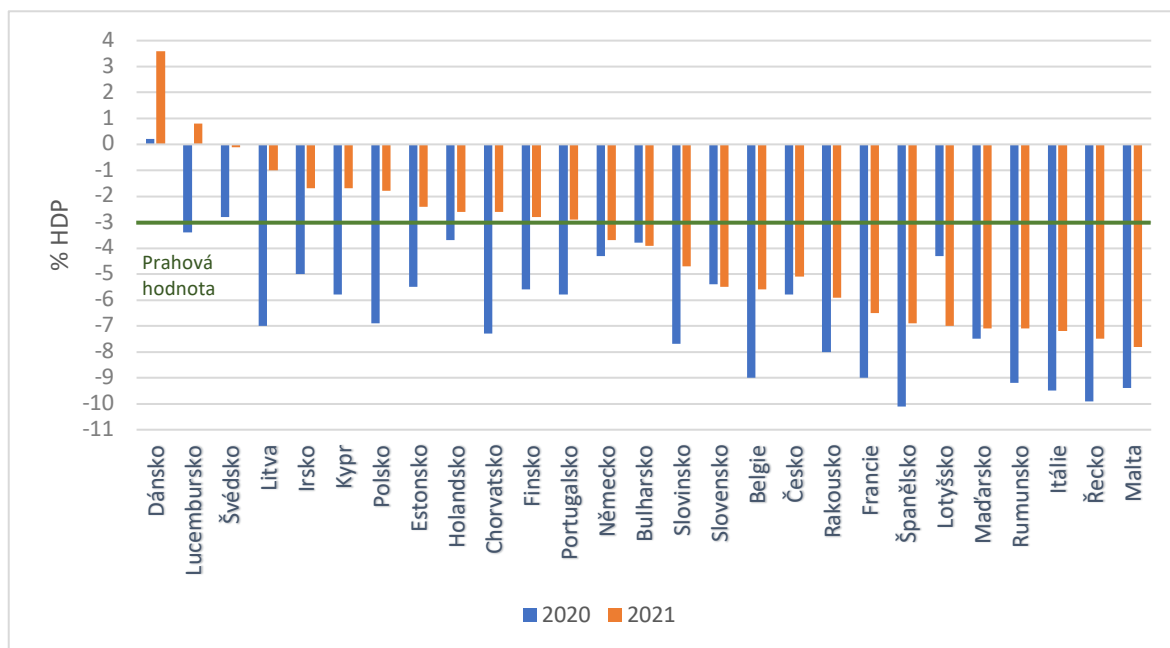

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu (2022).

Z grafu č. 2 vyplývá, že negativní bilance salda veřejných rozpočtů, se promítla do prohloubení veřejných dluhů všech zemí napříč EU. Nejméně je patrné dluhové řešení deficitu u Irska, které i přes meziroční pokles salda veřejného rozpočtu vůči HDP o 5,5 p. b., svůj vládní dluh prohloubilo o „pouhých“ 1,4 p. b. HDP. Z hlediska Maastrichtských kritérií nově prahovou hodnotu 60 % v roce 2020 pokořilo pouze Německo (68 % HDP), blízko se však přiblížilo také Slovensko (58,9 % HDP) a Irsko (58,4 % HDP). Dluh České republiky se meziročně prohloubil o 7,7 p. b. HDP na hodnotu 37,7 % HDP. Jako pozitivum z tohoto grafu vychází fakt, že Česká republika je v roce 2020 čtvrtou nejméně zadluženou zemí EU.

Jak vývoj veřejných financí v EU pokračoval v následujícím roce, ukazuje níže uvedený graf č. 3, který znázorňuje srovnání v letech 2020/2021.

Graf 3 – Saldo veřejných rozpočtů členských států EU v letech 2020 a 2021 (% HDP)

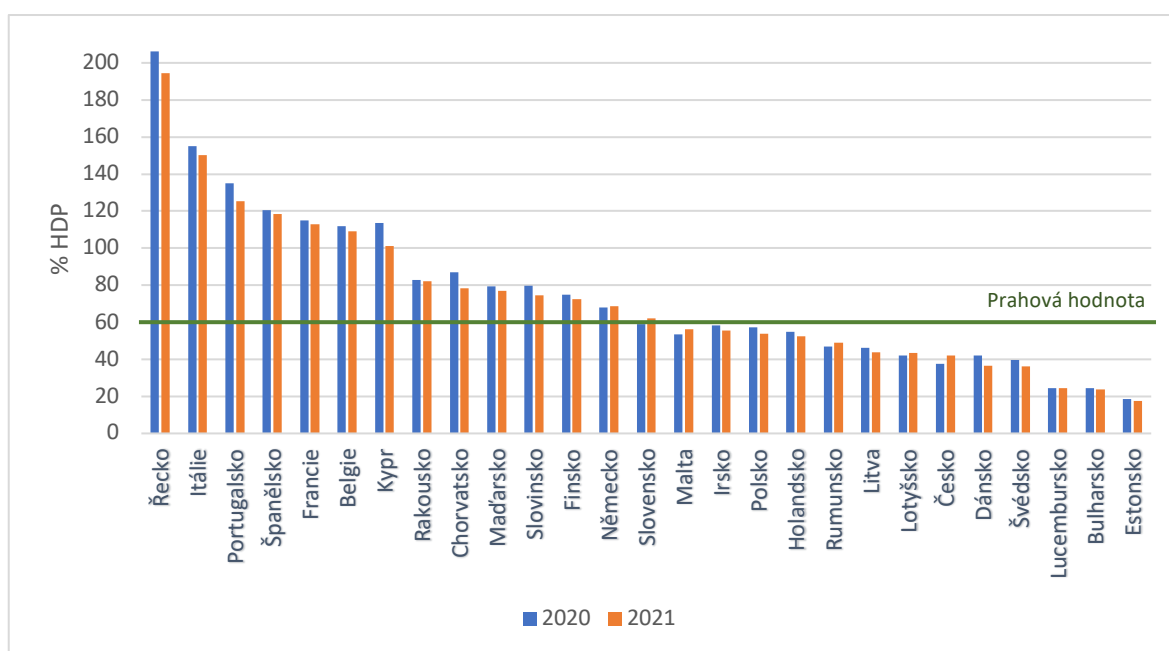
Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu (2022).

Z grafu č. 3 je zřejmé, že v roce 2021 si většina států EU vedla při hospodaření s veřejnými financemi oproti předchozímu roku lépe. Průměrná meziroční změna bilance hospodaření vůči HDP byla 2,37 p. b. Menšího deficitu než 3 % HDP dosáhlo 12 zemí, mezi něž nespadá Česká republika, která schodek veřejných financí sice meziročně snížila,

ale pokles deficitu o 0,7 p. b. HDP je pod průměrem. Hodnota průměrného meziročního snížení schodku veřejných financí členských států EU v letech 2020-2021 je 2,4 p. b. HDP. Meziroční navýšení schodku nastalo pouze u 3 států, a to u Bulharska, Slovenska a Lotyšska.

Následující graf č. 4 znázorňuje vývoj veřejného dluhu členských zemí EU v letech 2020-2021.

Graf 4 – Hrubý vládní dluh členských států EU v letech 2020 a 2021 (% HDP)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu (2022)

Graf č. 4 potvrzuje, že snížení či odbourání deficitů má za následek zpomalení prohlubování dluhu či dokonce jeho snižování. V roce 2021 představovala průměrná meziroční změna podílu veřejného dluhu vůči HDP -2,64 p. b. Dluh snížilo celkem 20 pozorovaných zemí. Mezi ně nepatří Česká republika, která podíl svého vládního dluhu vůči HDP prohloubila o 4,3 p. b. a vlivem toho si také pohoršila v žebříčku zemí EU dle zadluženosti. I přesto je šestou nejméně zadluženou zemí a s hodnotou dluhu 42 % HDP také pod prahovou hodnotou, a to především díky úspornějšímu hospodaření v předchozích letech.

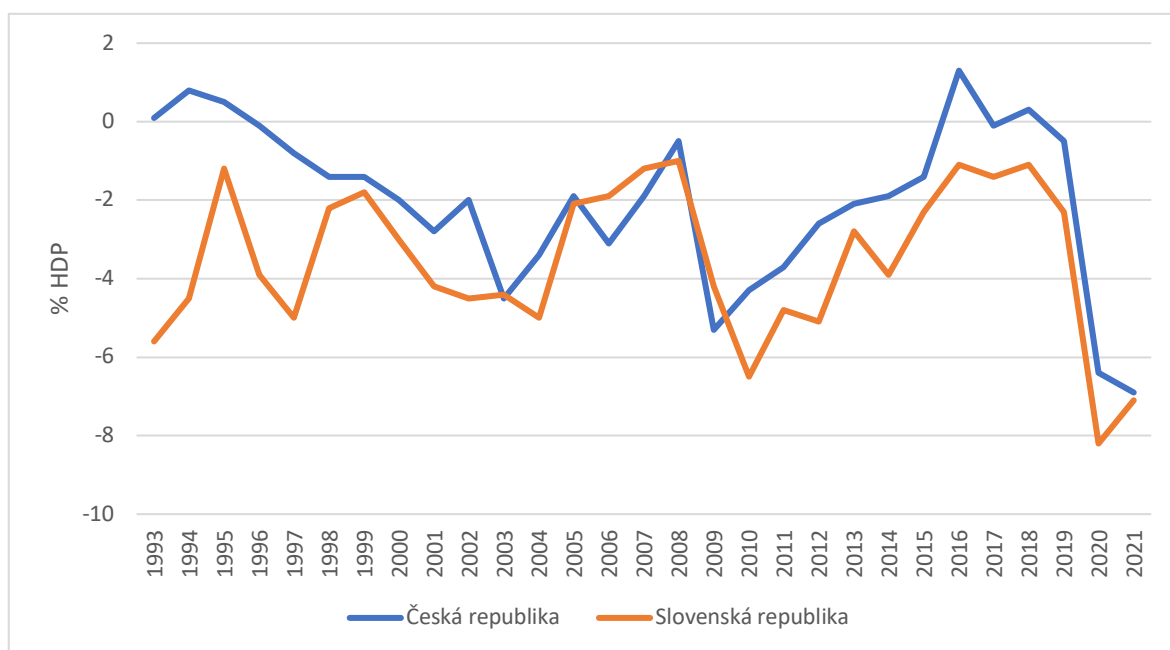
Z uvedených grafů vyplývá, že v roce 2020 byly nástupem pandemie negativně ovlivněny všechny komparované státy, přičemž s prvním rokem pandemie se Česká republika vypořádala lehce nadprůměrně. V roce 2021 se již ekonomická situace ve většině států začala opět postupně zlepšovat. Česká republika si však v tomto roce vedla podprůměrně, kdy sice podíl deficitu na HDP mírně snížila, dluh se ale přesto dále výrazně prohluboval.

4.2 Komparace České a Slovenské republiky

Pomocí tohoto dílčího cíle dojde k analýze vývoje hospodaření České a Slovenské republiky od rozpadu ČSFR v roce 1993 do roku 2021.

Následující graf poskytuje přehled vývoje podílů sald státních rozpočtů na HDP obou komparovaných zemí.

Graf 5 – Vývoj podílu salda SR v Česku a Slovensku v letech 1993-2021 (% HDP)

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty dle dat z: mfcz.cz, ČSÚ, NBS, The World Bank.

Jak je z grafu č. 5 patrné, Česká republika si z dlouhodobého hlediska hospodaření se státním rozpočtem vede lépe než Slovensko, které hospodařilo se svým státním rozpočtem

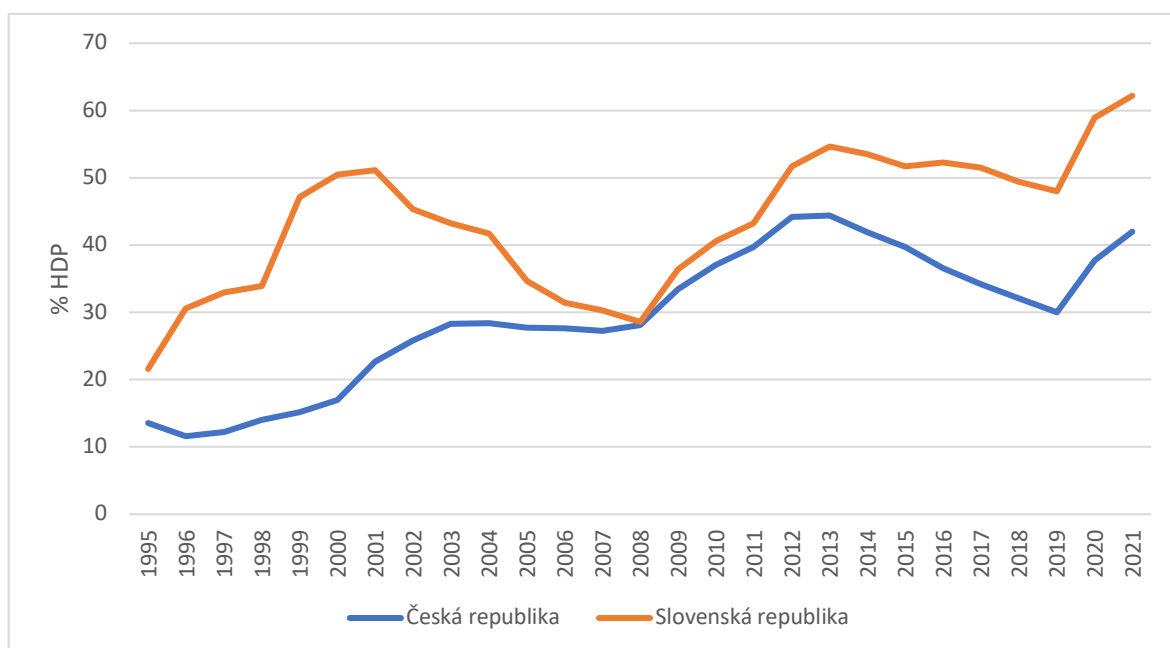
vždy deficitně. V letech 1993-2009 výše slovenského deficitu velice kolísala, a to mezi hodnotami 5,6 % HDP (1993) a 1 % HDP (2008). Deficit z roku 1993 byl poprvé překročen v roce 2010, kdy jeho výše byla 6,5 % HDP. Tento prudký propad byl způsoben celosvětovou hospodářskou krizí. V letech 2011-2018 docházelo k postupnému odbourávání deficitů. Před příchodem epidemie v roce 2019 tvořil podíl deficitu SR na HDP 2,3 %. S nástupem epidemie však došlo opět k prohloubení deficitu rozpočtu, a to až k dosažení historicky největšího deficitu v roce 2020, kdy dosáhl hodnoty 8,2 % HDP.

Česká republika dosahovala v letech 1993-1995 přebytku, poté však následovaly roky deficitního sestavování rozpočtů, kdy se deficit státního rozpočtu měl tendenci prohlubovat. První výraznější zlom nastal v roce 2003, kdy podíl deficitu SR na HDP dosáhl hodnoty 4,5 %. V letech 2004-2008 došlo k postupnému odbourávání deficitu, přičemž v roce 2008 dosáhl hodnoty 0,5 % HDP. Vlivem krize však došlo opět k výraznému propadu až na do té doby nejvyšší deficit, který měl v roce 2009 hodnotu 5,3 % HDP. Po tomto propadu se podobně jako u našich sousedů dařilo deficit postupně odbourávat, v letech 2016 a 2018 došlo dokonce k sestavení rozpočtu přebytkového. Také v případě rozpočtu České republiky se však negativně projevila již zmiňovaná pandemie, která zapříčinila prudký nárůst deficitu v roce 2020, přičemž v roce 2021 dosáhl rekordní hodnoty 6,9 % HDP.

Vývoj hospodaření obou zemí má vyjma několika odchylek podobný trend. Je zde patrná vzrůstající tendence po připojení se k Evropské Unii v roce 2004. Po roce 2008 obě země v důsledku Velké recese hospodařily s rekordními deficity, po nichž následoval opět postupný nárůst podílu salda státního rozpočtu na HDP. Po roce 2019 však došlo vlivem již zmíněné pandemie k rekordním deficitům v obou zemích.

Informace o hospodaření se státním rozpočtem doplní graf č. 6 znázorňující vývoj veřejného dluhu obou komparovaných zemí.

Graf 6 – Vývoj podílu veřejného dluhu v Česku a Slovensku v letech 1995-2021 (% HDP)

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostatu (2022).

Také z grafu č. 6 je patrné, že Česká republika si z dlouhodobého hlediska vede lépe než Slovensko. To se nám historicky nejvíce v ohledu na veřejný dluh přiblížilo v roce 2008, kdy dluh Slovenské republiky byl pouze o půl procentního bodu HDP vyšší než dluh Česka. Vedlo k tomu poměrně výrazné snižování slovenského dluhu od roku 2001, v letech 2001-2008 došlo ke snížení dluhu celkem o 22,5 p. b. HDP. I v případě vývoje zadlužení se mezi lety 2008 a 2009 projevila celosvětová hospodářská krize, která měla za následek zastavení této tendence a nastalo opět rapidní zadlužování u obou komparovaných zemí, u Slovenska však rychlejší. K dalšímu zlomu v zadlužování obou zemí nastalo v roce 2013, kdy se podíl veřejného dluhu vůči HDP začal snižovat (u České republiky opět mnohem rychleji), a to až do roku 2020, kdy se obě komparované země začaly opět, tentokrát vlivem krize způsobené epidemií nemoci COVID-19, významně zadlužovat.

4.3 Srovnání hospodaření jednotlivých vlád

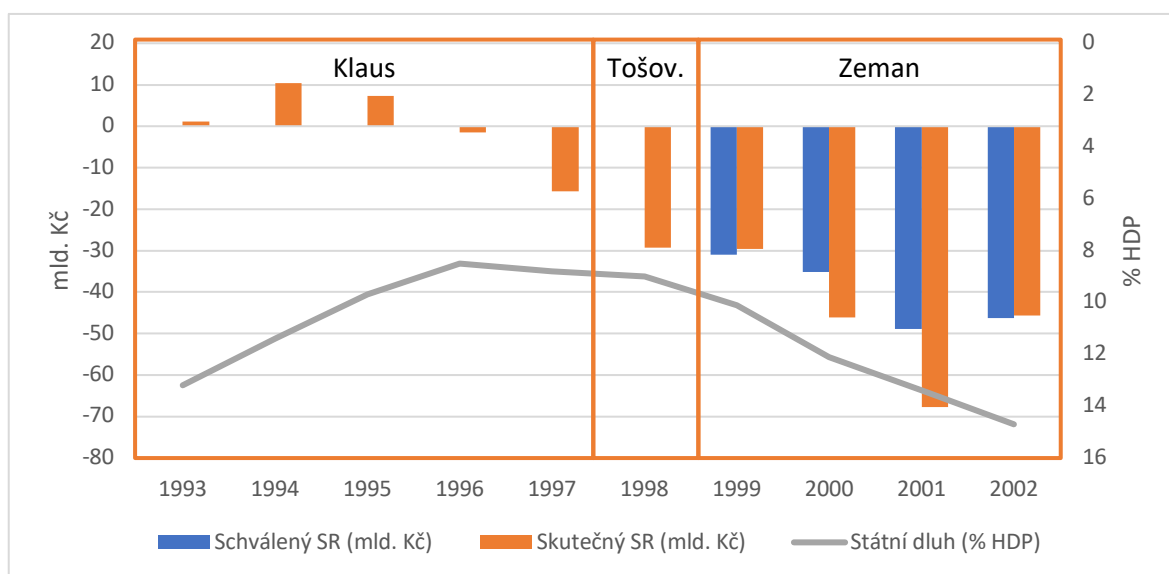
Tento dílčí cíl slouží k posouzení hospodářských výsledků jednotlivých vlád a jejich vzájemné srovnání. Hlavními zdroji dat budou zákony o státních rozpočtech a státní závěrečné účty za období 1993-2021 dostupné ze stránek Ministerstva financí ČR a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Pro přehlednost bude vývoj od roku 1993 rozdělen do několika úseků s ohledem na zachování jednotlivých volebních období.

4.3.1 Vývoj v letech 1993-2002

Do prvního období spadají dvě vlády Václava Klause. První z nich vznikla po volbách do tehdy ještě České národní rady, v nichž dle dat z ČSÚ (2023) zvítězila pravicově orientovaná koalice ODS a KDS, předsedou se tak stal již zmiňovaný Václav Klaus (2. 7. 1992 - 4. 7. 1996). Druhá Klausova vláda (4. 7. 1996 – 2. 1. 1998) již nedošla zdárně k dalším volbám. Z toho důvodu byla sestavena tzv. úřednická vláda Josefa Tošovského (2. 1. 1998 – 17. 7. 1998), která měla za úkol dokončit toto volební období. V těch dle dat z ČSÚ (2023) zvítězilo levicově orientované ČSSD. Předsedou vlády se stal Miloš Zeman a tato vláda trvala od 22. 7. 1998 – 12. 7. 2002. (Vláda ČR, 2009-2023)

Vývoj plánovaného a skutečného salda SR (levá osa) a státního dluhu (pravá osa) v průběhu výše uvedených vlád je znázorněn v grafu č. 7.

Graf 7 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 1993-2002

Zdroj: vlastní zpracování dle zákonů o státním rozpočtu pro příslušné roky, státních závěrečných účtů pro příslušné roky a Vlády ČR (2009-2023).

Při pohledu na období dvou vlád Václava Klause je na první pohled znatelná snaha o sestavování vyrovnaného rozpočtu. To chtěl dokonce Václav Klaus, jak sám uvádí ve své knize (2002), uzákonit, ovšem tento návrh vyvolal bouři nevole. V programovém prohlášení druhé vlády Václava Klause byl vyrovnaný státní rozpočet, jakožto představitel politiky zdravých státních financí, uveden jako stěžejní cíl politiky vlády. (Vláda ČR, 2009-2023)

Přestože Klausova vláda každoročně sestavovala státní rozpočet jako vyrovnaný, v letech 1993-1995 se podařilo dosáhnout rozpočtu přebytkového. Tato tendence se změnila v roce 1996, kdy již byla reálná hodnota salda státního rozpočtu záporná. Největšího přebytku, jehož hodnota byla 10,45 mld. Kč, dosáhla vláda Václava Klause v roce 1994. Naopak největší deficit ve výši 15,72 mld. Kč zaznamenala tato vláda v roce 1997. Podíl státního dluhu na HDP se během první vlády Václava Klause dařilo snižovat. Zatímco v roce 1993 představoval 13,2 % HDP, v roce 1996 byla jeho hodnota 8,5 % HDP, tedy o 4,7 p. b. HDP menší. Během druhé vlády se tato tendence začala měnit a došlo v mírnému nárůstu (+0,3 p. b. HDP), to však bylo způsobeno také klesající ekonomikou (viz tabulka č. 1). Reálné HDP v roce 1997 pokleslo o 0,5 p.b.

Tabulka 1 – Růst reálného HDP (%) v letech 1993-1998

	1993	1994	1995	1996	1997
Reálný růst/pokles HDP (%) *	0,6	2,2	6,4	4,3	-0,5

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023); *ve stálých cenách roku 2015.

Hospodaření obou vlád Václava Klause bylo odpovídající ekonomické situaci. V letech 1993-1995, kdy byla česká ekonomika ve fázi růstu, vznikaly přebytky státního rozpočtu, které budou v pozdějším vývoji velice ojedinělé, a dařilo se eliminovat státní dluh. Od roku 1996 ekonomika klesala, ale podíl státního dluhu k HDP se i přesto podařilo při ukončení vlády udržet výrazně nižší (o 4,4 p. b.) než při začátku jejího funkčního období.

V roce 1999 již bylo sestavení státního rozpočtu plně v kompetenci Zemanovy vlády. Z grafu č. 1 je patrné, že v roce 1999 došlo poprvé k sestavení deficitního státního rozpočtu, s čímž tato vláda počítala i ve všech následujících letech. Deficit státního rozpočtu se meziročně v letech 1999-2001 rapidně prohluboval, výjimkou byl pouze poslední dělený rok vlády 2002, kdy se deficit meziročně o necelých 22 mld. Kč snížil. Tyto deficity se projeví negativně do druhého sledovaného ukazatele, tedy do podílu státního dluhu na HDP. Ten se každoročně prohluboval, a to průměrnou rychlostí meziročního nárůstu v hodnotě 1,53 p. b. Celkem se během Zemanovy vlády navýšil podíl státního dluhu vůči HDP o 4,6 p. b.

Pro zhodnocení vlády Miloše Zemana je vhodné si přiblížit ekonomickou situaci v ČR také v průběhu jeho vlády. K tomu slouží níže uvedená tabulka:

Tabulka 2 - Růst reálného HDP (%) v letech 1999-2002

	1999	2000	2001	2002
Reálný růst/pokles HDP (%) *	1,4	4	3	1,6

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023); *ve stálých cenách roku 2015.

Z grafu č. 1 a tabulky č. 2 je patrné, že přestože česká ekonomika byla v době, kdy se Zemanova vláda dostala do úřadu, na vzestupu, vznikaly deficity, které se promítly

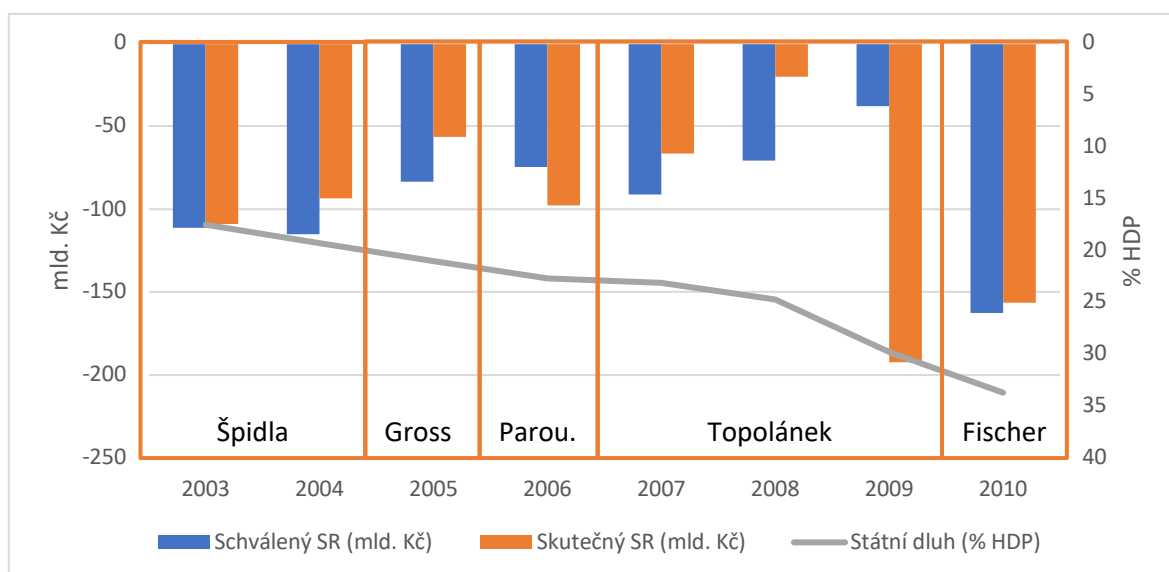
v prohlubování státního dluhu. Jev, kdy ve fázi hospodářského růstu dochází k zadlužování, považuje Ondřej a kol. (2013) za problém, protože ve fázi růstu si má stát vytvářet volné prostředky na období hospodářských stagnací či recese.

4.3.2 Vývoj v letech 2003-2010

V tomto období se vystříдалo celkem 5 předsedů vlád. Prvním z nich se stal po volbách do Poslanecké sněmovny ČR Vladimír Špidla za ČSSD (orientace vlády se oproti předchozímu volebnímu období tedy nemění), jehož vláda trvala od 15. 7. 2002 do 4. 8. 2004. Špidla byl na postu předsedy po nezdaru ve volbách do EU nahrazen Stanislavem Grossem (4. 8. 2004 – 25. 4. 2005). Ani Grossova vláda však nedošla z důvodu aféry ohledně financování jeho bytu k dalším řádným volbám (ČT24, 2011). A tak se třetím předsedou tohoto volebního období za ČSSD stal Jiří Paroubek (25. 4. 2005 – 4. 9. 2006). Po následujících volbách vznikla první vláda sestavena Mirkem Topolánkem (4. 9. 2006 – 9. 1. 2007), té však nebyla vyslovena důvěra. Z toho důvodu vznikla koalice ODS, KDU-ČSL a Strany zelených, jejíž předsedou byl opět Mirek Topolánek. Ani druhá Topolánkova vláda (9. 1. 2007 – 8. 5. 2009) nevydržela v úřadu až do dalších voleb, a tak vznikla vláda Jana Fischera (9. 4. 2009 – 13. 7. 2010), která měla za úkol dovést vládu do dalších parlamentních voleb. (Vláda ČR, 2009-2023)

Hospodaření jednotlivých vlád tohoto období se státním rozpočtem (levá osa) a státním dluhem (pravá osa) znázorňuje graf č. 8.

Graf 8 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 2003-2010

Zdroj: vlastní zpracování dle zákonů o státním rozpočtu pro příslušné roky, státních závěrečných účtů pro příslušné roky a Vlády ČR (2009-2023).

Z výše uvedeného grafu je patrný skokový nárůst deficitu hned v prvním roce tohoto období. To bylo dle státního závěrečného účtu za rok 2003 spojené mimo jiné s výdaji na odstraňování povodňových škod, které byly způsobeny rozsáhlými povodněmi v srpnu roku 2002. Tyto výdaje činily v součtu téměř 10 mld. Kč. Meziroční nárůst schodku v roce 2003 měl hodnotu 63,34 mld. Kč, což představuje nárůst o téměř 140 %. Spolu s deficitem se rapidně prohloubil také podíl státního dluhu vůči HDP (+ 2,8 p. b.). V následujících dvou letech se deficit pomalu snižoval, přesto měl v roce 2005, kdy dosáhla tato vláda svého nejlepšího hospodářského výsledku, hodnotu 56,34 mld. Kč, tedy vyšší než na konci předcházejícího volebního období. V roce 2006 se navíc deficit opět prohloubil, a to o 41,24 mld. Kč. Za tím stálo dle státního závěrečného účtu za rok 2006 především navýšení státních výdajů, které meziročně stouply o téměř 100 mld. Kč, z toho např. téměř 30 mld. Kč tvořily sociální dávky. Kromě uvolnění výdajů se však udělal také zásah do příjmové stránky rozpočtu. Vláda totiž schválila návrh na snížení daně z příjmů a došlo tedy ke snížení sazby daně v prvním a druhém pásmu, tedy z 15 % na 12 % a z 20 % na 19 % (Ministerstvo financí ČR, 2005). Státní dluh se během tohoto volebního období

ČSSD prohloubil v součtu o 5,2 p. b. HDP, průměrné roční tempo růstu dluhu mělo hodnotu 1,7 p. b. HDP.

Pro objektivnější náhled na hospodaření předsedů ČSSD v letech 2003-2006 slouží tabulka č. 3, která znázorňuje růst reálného HDP očištěného o inflaci.

Tabulka 3 - Růst reálného HDP (%) v letech 2003-2006

	2003	2004	2005	2006
Reálný růst/pokles HDP (%) *	3,6	4,8	6,6	6,8

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023); *ve stálých cenách roku 2015.

Z tabulky vyplývá, že v době Špidlovy, Grossovy a Paroubkovy vlády byl značný ekonomický růst, přesto však dluh narůstal. Na to měly vliv například zmiňované povodně, kromě nich však především ve druhé polovině tohoto období ve značné míře také populismus. Jak již bylo zmíněno u předchozího politického cyklu, takové hospodaření vedoucí k rychlému zadlužování v době výrazného hospodářského růstu je bezohledné vůči dalším generacím.

Další vláda v pořadí, tedy vláda Mirka Topolánka, se ve svém programovém prohlášení zavázala ke stabilizaci veřejných financí a postupnému snižování státního dluhu a deficitu veřejných rozpočtů tak, aby v dlouhodobém výhledu bylo možné opět připravit vyrovnaný státní rozpočet (Vláda ČR, 2009-2023). K tomu nadějně směřovalo počínání v letech 2007-2008, kdy tempo růstu státního dluhu začalo zpomalovat a deficity se úspěšně odbourávaly. Deficit SR v roce 2008 měl hodnotu 20 mld. Kč, tedy nejnižší za předešlých 11 let. Tento trend se bohužel v následujícím roce (2009) nepodařilo vlivem hospodářské krize udržet. Schodek státního rozpočtu dosáhl hodnoty 192,39 mld. Kč a podíl státního dluhu na HDP začal opět zrychleně narůstat (meziroční nárůst 5,1 p. b.). V roce 2010 se během vlády Jana Fischera podařilo deficit lehce zmírnit na 156,42 mld. Kč.

Ekonomickou situaci v období vlády Mirka Topolánka a přechodné Fischerovy vlády dokreslí tabulka č. 4 zobrazující reálné změny HDP očištěného o inflaci.

Tabulka 4 – Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2007-2010

	2007	2008	2009	2010
Reálný růst/pokles HDP (%) *	5,6	2,7	-4,7	2,4

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023); *ve stálých cenách roku 2015.

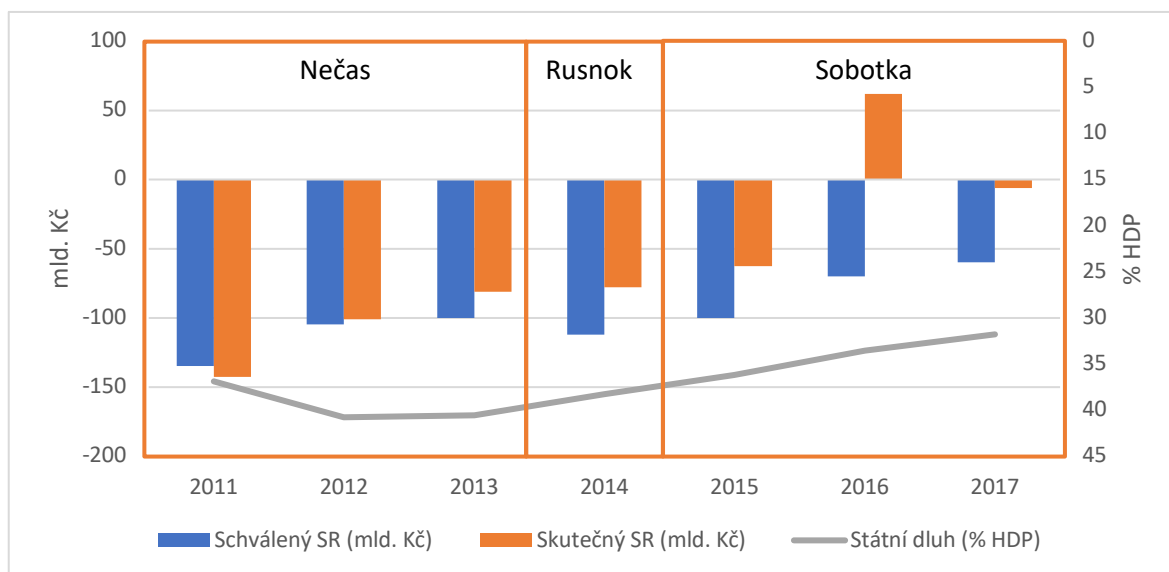
Z dat obsažených v grafu č. 8 a tabulky č. 4 vyplývá, že hospodaření Topolánkovy i Fischerovy vlády odpovídalo tehdejší ekonomické situaci a bylo tedy příkladnější než v případě předchozích levicově orientovaných vlád. V době, kdy byla ekonomika na vzestupu, se dařilo vylepšovat stav státních financí. Topolánkova vláda se tak blížila naplnění svých slibů o vyrovnaném státním rozpočtu. Bohužel se však tato vláda potýkala s celosvětovou hospodářskou krizí, která zasáhla českou ekonomiku a způsobila její pokles. Vyrovnaného státního rozpočtu tak tato vláda nedosáhla.

4.3.3 Vývoj v letech 2011-2017

Po Janu Fischerovy přebíral post předsedy vlády Petr Nečas jakožto zástupce pravicově orientované ODS. Nečasova vláda (13. 7. 2010 – 10. 7. 2013) byla z důvodu aféry týkající se Petra Nečase předčasně ukončena a k dalším volbám do Poslanecké sněmovny ČR vedl úřad vlády Jiří Rusnok (10. 7. 2013 – 29. 1. 2014). Po volbách vzešla vláda Bohuslava Sobotky z levicové ČSSD, avšak v koalici spolu s ANO a KDU-ČSL. Sobotkova vláda trvala od 29. 1. 2014 do 13. 12. 2017, vydržela tedy celé volební období. (Vláda ČR, 2009-2023)

Hospodaření uvedených vlád v letech 2011-2017 se státním rozpočtem (levá osa) a podílu státního dluhu na HDP (pravá osa) znázorňuje graf č. 9.

Graf 9 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 2011-2017

Zdroj: vlastní zpracování dle zákonů o státním rozpočtu pro příslušné roky, státních závěrečných účtů pro příslušné roky a Vlády ČR (2009-2023).

Vláda Petra Nečase se ve svém programovém prohlášení zavázala dosáhnout za předpokladu ekonomického růstu vyrovnání bilance veřejných rozpočtů a nejpozději v roce 2013 dostat schodek veřejných rozpočtů pod hranici 3 % HDP (Vláda ČR, 2009-2023). Z grafu č. 9 je patrné, že schodek státních financí skutečně v letech 2011-2013 klesal. V roce 2011 sice vláda počítala s meziročním poklesem rychlejším (-21,42 mld. Kč) oproti skutečnosti (-13,65 mld. Kč), v následujících letech však tempo poklesu deficitu zrychlilo. V roce 2012 došlo k meziročnímu poklesu o 41,77 mld. Kč a v roce 2013 k poklesu o 19,74 mld. Kč. V roce 2013 navíc poprvé od roku 1996 poklesl i podíl státního dluhu na HDP, a sice o 0,2 p. b.

Přehled meziročních změn reálného HDP očištěného o inflaci v letech 2011-2013 zachycuje tabulka č. 5.

Tabulka 5 – Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2011-2013

	2011	2012	2013
Reálný růst/pokles HDP (%) *	1,8	-0,8	0

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023); *ve stálých cenách roku 2015.

Z tabulky č. 5 je zřejmé, že v době nástupu Nečasovy vlády (2011) byla ekonomika na vzestupu, to se však hned v následujícím roce změnilo. V roce 2013 již ekonomika stagnovala. Nebyla tedy splněna podmínka rostoucí ekonomiky, kterou si vláda stanovila pro naplnění svého již zmiňovaného cíle ohledně snížení schodku veřejných financí pod 3 % HDP. I přesto však tento cíl byl dle státního závěrečného účtu za rok 2013 naplněn, jelikož deficit veřejných rozpočtů v roce 2013 činil 1,3 % HDP (Ministerstvo financí ČR, 2014).

Vláda Bohuslava Sobotky ve svém programovém prohlášení částečně navázala na cíle Nečasovy vlády, když mezi své priority uvedla zajištění dodržování maastrichtských fiskálních kritérií, zejména udržení schodku veřejných financí pod 3 % HDP (Vláda ČR, 1993-2021). V roce 2014 se skutečný deficit příliš nezměnil, avšak tempo snižování státního dluhu začalo zrychlovat (-2,3 p. b. HDP). Pro rok 2015 počítala Sobotkova vláda stále s deficitem 100 mld. Kč, reálná hodnota schodku byla však o 37,2 mld. Kč nižší a současně o 14,98 mld. Kč nižší než v předchozím roce. Také pro rok 2016 vláda neodhadla příliš dobře výsledek hospodaření. Oproti zamýšlenému plánu deficitu ve výši 70 mld. Kč vláda dosáhla poprvé od roku 1995 přebytkového rozpočtu. Meziroční změna představovala 124,57 mld. Kč. Pro výjimečnost tohoto roku si představíme skutečné příjmy roku 2016 v komparaci s rokem předchozím v tabulce č. 6 a skutečné výdaje státního rozpočtu roku 2016 v komparaci s rokem předchozím v tabulce č. 7.

Tabulka 6 – Skutečné příjmy státního rozpočtu v letech 2015-2016 (v mld. Kč)

	DPH	SD	DPPO	DPFO	Ostatní daňové příjmy	Pojistné na SZ	Nedaňové a ostatní příjmy	Příjmy celkem	Z toho EU/FM příjmy
2015	236,63	142,97	99,57	103,05	15,14	404,77	232,39	1234,51	171,77
2016	245,68	150,34	111,19	112,95	22,86	428,47	210,13	1281,62	158,98

Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2016 (2018)

Jak je z výše uvedené tabulky č. 6 patrné, meziročně došlo k výraznému navýšení všech položek daňových příjmů, v součtu se jednalo o navýšení o 44,65 mld. Kč, tj. 7,6 %. Z toho k nejvýraznějšímu procentuálnímu navýšení došlo u ostatních daňových příjmů, které se meziročně zvýšily o 51 %, dále DPPO (+11,7 %) a DPFO (+9,6 %). Pojistné na sociálním a zdravotním stouplu o 23,7 mld. Kč, tj. 5,9 %. Naopak pokles je zřejmý u položky nedaňové a ostatní příjmy, kde rozdíl představuje -22,26 mld. Kč, tj. 9,6 %. Prostředků z EU/FM oproti roku 2015 Česká republika přijala o 12,79 mld. Kč méně. Ve výsledku tak došlo k meziročnímu navýšení příjmů o 47,1 mld. Kč, tj. 3,8 %.

Tabulka 7 – Skutečné výdaje státního rozpočtu v letech 2015-2016 (v mld. Kč)

	Běžné výdaje	Z toho sociální dávky	Kapitálové výdaje	Výdaje celkem	Z toho EU/FM výdaje
2015	1121,66	506,4	175,66	1297,32	192,9
2016	1135,57	513,1	84,27	1219,84	83,63

Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2016 (2018)

Z tabulky č. 7 vyplývá, že na výdajové straně došlo k navýšení pouze u položky běžné výdaje a do nich spadajících sociálních dávek, přičemž toto navýšení nebylo nijak výrazné, představovalo pouhé 1,2 %. Podstatně výraznější rozdíl je viditelný u položek kapitálové výdaje (-91,39 mld. Kč, tj. -52 %) a EU/FM výdaje (-109,27 mld. Kč, tj. 56,6 %). Ve výsledku tak celkové výdaje klesly o 77,48 mld. Kč, tj. 6 %.

Při srovnání tabulek č. 6 a č. 7 je patrné, že na přebytkový rozpočet v roce 2016 měl více než nárůst příjmů (+3,8 %) vliv pokles výdajů (-6 %), a to zejména těch kapitálových,

tedy omezení státních investic. Na straně příjmové nejvíce vzrostly příjmy daňové. Druhý poznatek je ten, že bez EU/FM příjmů a výdajů by státní rozpočet byl sestaven opět jako schodkový, výsledné saldo by však stále mělo poměrně příznivou hodnotu, a to -13,58 mld. Kč.

Pro rok 2017 vláda nesestavovala plán o moc optimističtější než v předchozím roce, plánovaný schodek měl hodnotu 60 mld. Kč, přičemž skutečné saldo státního rozpočtu bylo rovněž schodkové, ale v hodnotě „pouze“ 6,15 mld. Kč.

Pro zhodnocení ekonomické situace během Sobotkovy vlády slouží tabulka č. 8 zachycující změny reálného HDP ve stálých cenách.

Tabulka 8 – Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
Reálný růst/pokles HDP (%) *	2,3	5,4	2,5	5,2

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023); *ve stálých cenách roku 2015.

Z tabulky č. 4 je zřejmé, že oproti předchozí vládě měla ta Sobotkova výhodu rostoucí ekonomiky po celou dobu své funkce. Při zhodnocení plánovaných rozpočtů vlády a rozdílem mezi nimi a skutečnými rozpočty (průměrná hodnota rozdílu činí přes 74 mld. Kč) lze tedy souhlasit se zástupci opoziční ODS, kteří vládu kritizovali za plánování vysokých schodků v době slušného ekonomického růstu a za nedostatečné investice do budoucna (ODS, 2015). Díky nadhodnocování státních rozpočtů se vláda mohla prezentovat značně lepšími výsledky oproti plánu. Co se druhé výtky ohledně investic týče, ze státních závěrečných účtů za roky 2014-2017 vyplývá, že ačkoliv v roce 2015 kapitálové výdaje meziročně o více než 64 mld. Kč narostly, v letech 2016 a 2017 již jen klesaly, v součtu to byl pokles o téměř 94 mld. Kč. Naproti tomu běžné výdaje rostly ve všech letech, nejvíce však v posledním roce (2017), kdy narostly o 62,5 mld. Kč. Na tom se nejvíce podílelo navýšení výdajů na sociální dávky (+16,8 mld. Kč), neinvestiční transfery veřejným rozpočtům (+16,3 mld. Kč) a platy a podobné související výdaje (+10,2 mld. Kč). Pozitivem tohoto období je vývoj státního dluhu, v letech 2014-2017 průměrně meziročně klesal o 2,2 p. b. HDP. Tomu všemu však bezpochyby napomáhala příznivá ekonomická situace,

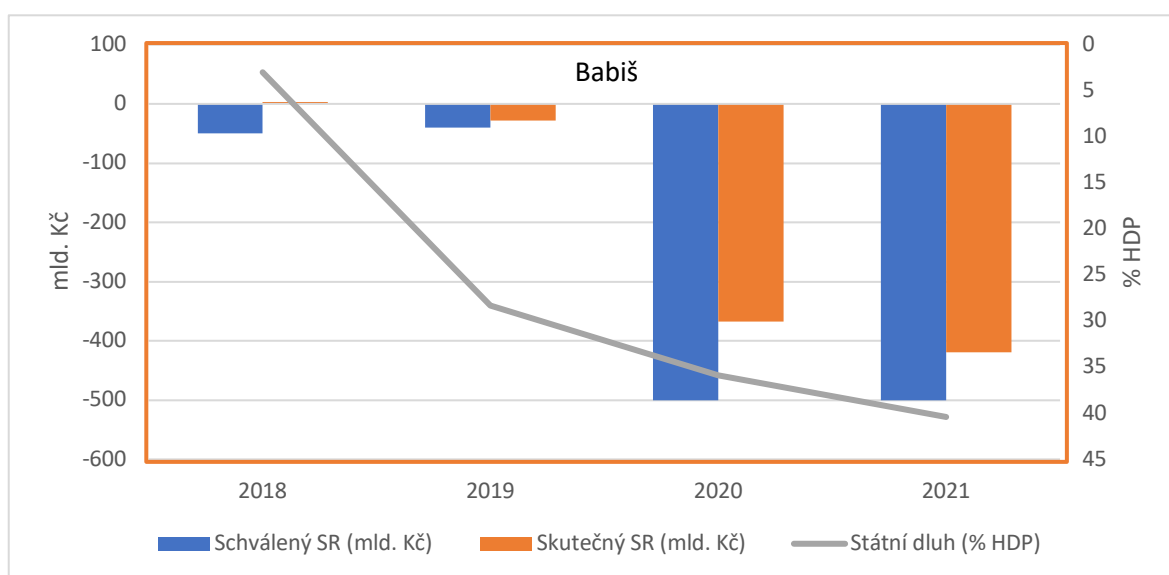
kdy reálné HDP průměrně rostlo o 3,85 % ročně. Vzhledem k nenavyšování deficitů v průběhu vlády Bohuslava Sobotky opět došlo k naplnění slibu o udržení deficitu veřejných financí pod 3 % HDP, k němuž se vláda zavázala v programovém prohlášení.

4.3.4 Vývoj v letech 2018-2021

Poslední sledované období je celé ve znamení dvou vlád Andreje Babiše, jehož první vláda trvající do 27.6. 2018 byla ukončena pro nevyslovení důvěry. Proto byla Andrejem Babišem vytvořena koalice ANO a ČSSD, která již důvěru získala. Tuto vládu, jejíž funkční období trvalo do 17.12., již Andrej Babiš dovedl k dalším řádným volbám. (Vláda ČR, 2009-2023)

Hospodaření vlády Andreje Babiše se státním rozpočtem (levá osa) a vývoj státního dluhu (pravá osa) v tomto období znázorňuje níže uvedený graf:

Graf 10 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování dle zákonů o státním rozpočtu pro příslušné roky, státních závěrečných účtů pro příslušné roky a Vlády ČR (2009-2023).

V roce 2018 počítala vláda s deficitem ve výši 50 mld. Kč, reálné saldo rozpočtu však skončilo kladné (2,94 mld. Kč). Podíl státního dluhu na HDP se dále snižoval (-1,8 p. b.). Pro rok 2019 již vláda odhadla schodek o něco přesněji, kdy oproti plánovanému schodku

40 mld. Kč, skončilo hospodaření s hodnotou schodku o 11,48 mld. Kč nižší. Státní dluh vůči HDP v tomto roce poklesl o 1,7 p. b.

V roce 2020 došlo k naprosto bezprecedentnímu plánu rozpočtu, kdy hodnota salda SR po novelách byla rekordních 500 mld. Kč, hodnota reálného deficitu SR byla 367 mld. Kč. To se samozřejmě projevilo také do výše zadlužení, kdy státní dluh vzrostl o 7,6 p. b. HDP. Jak již bylo zmiňováno v jednom z předchozích dílčích cílů, česká ekonomika byla stejně jako ekonomiky ostatních zemí EU velice negativně ovlivněna nástupem pandemie. Dle státního závěrečného účtu ČR pro rok 2020 (Ministerstvo financí ČR, 2021) byly v souvislosti s COVID-19 výrazně sniženy daňové příjmy (-78,9 mld. Kč), ale také navýšeny výdaje (+158,3 mld. Kč). Z opatření ovlivňující daňové příjmy měl největší dopad na SR kompenzační bonus pro OSVČ (-16,1 mld. Kč), zrušení minimálních záloh pro OSVČ na sociální pojištění (-14 mld. Kč), prominutí červnové zálohy na daň z příjmu právnických osob (-13,5 mld. Kč), program Antivirus C (-13,4 mld. Kč) a zrušení daně z nabytí nemovitých věcí (-11,1 mld. Kč). Naopak největší výdaje spojené s epidemií COVID-19 byly vyplaceny prostřednictvím programu Antivirus A+B (23,8 mld. Kč), dále pak navýšení plateb státu veřejného zdravotního pojištění za státní pojištěnce za účelem pomoci přetíženému zdravotnímu systému (20,9 mld. Kč), vyplacení jednorázového příspěvku důchodcům (15 mld. Kč), výplata mimořádných odměn pracovníků ve zdravotnictví a hygienické služby (12 mld. Kč), programů COVID (10,2 mld. Kč) aj.

V roce 2021 se deficit SR a státní dluh ČR dále prohlubovaly. Deficit SR se prohloubil o 52,3 mld. Kč, státní dluh o 4,5 p. b. HDP. Dle dat ze státního závěrečného účtu za rok 2021 (Ministerstvo financí ČR, 2022), to bylo způsobeno ještě větším omezením příjmů (-146,7 mld. Kč, tj. meziroční zhoršení o dalších 67,8 mld. Kč) a méně markantního navýšení výdajů (+159,4 mld. Kč, tj. meziroční navýšení o 1,1 mld. Kč). Z hlediska daňových příjmů nejvýznamněji negativně ovlivnily státní rozpočet opatření: zrušení superhrubé mzdy (-49,4 mld. Kč), změna RUD jako kompenzace obcím a krajům za výpadek daňových příjmů (-27,4 mld. Kč) a individuální žádost o úpravu záloh na daň z příjmu právnických osob (-22,2 mld. Kč). Výši výdajů spojených s řešením epidemie nejvíce ovlivnily programy zaměřené na pomoc podnikatelskému sektoru, např. programy Antivirus

(25,8 mld. Kč), COVID-Nepokryté náklady (8,9 mld. Kč), COVID 2021 (6,6 mld. Kč), COVID-Nájemné (5,7 mld. Kč) aj.

Stav ekonomiky v průběhu vlády Andreje Babiše dokreslí tabulka č. 9, která opět zachycuje změny reálného HDP ve stálých cenách.

Tabulka 9 - Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Reálný růst/pokles HDP (%) *	3,2	3	-5,5	3,5

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2023); *ve stálých cenách roku 2015.

Z tabulky č. 9 a grafu č. 10 vyplývá, že Babišova vláda pokračovala v nadhodnocování rozpočtového schodku v době ekonomické expanze podobně jako vláda Sobotkova. Ani v tomto případě se to neobešlo bez odezvy a vláda za toto počínání byla kritizována. Například člen opozice Petr Gazdík prohlásil, že podezírá vládu z tradičního nadhodnocování schodku, aby pak mohla říct, že to vyšlo lépe (ČT24, 2019).

Hospodaření vlády Andreje Babiše by se dalo rozdělit na dvě části – před epidemií a po vypuknutí epidemie. Před epidemií se dařilo snižovat podíl státního dluhu na HDP, k čemuž se také vláda zavázala ve svém programovém prohlášení (Vláda ČR, 2009-2023), a udržovat saldo rozpočtu na přijatelné úrovni (vyrovnaný státní rozpočet byl dle programového prohlášení také jedním ze stěžejních cílů). V roce 2019 však již navzdory stále velmi příznivé ekonomické situaci, došlo k deficitu téměř 30 mld. Kč. To vypovídá o tom, že vláda nešetřila v době příznivé ekonomické situace na horší časy, které nastaly hned v následujícím roce. S nástupem epidemie COVID-19 došlo v roce 2020 k rekordnímu schodku a s ním spojeného rapidního prohloubení státního dluhu, což vzhledem k situaci nebylo nic neobvyklého ani v ostatních státech EU (viz kapitola 4.1). V roce 2021 jsme se již od průměrného trendu ve státech EU odchyliili. Přesto, že v roce 2021 byla ekonomika opět na vzestupu a jak již bylo zmíněno v jednom z předchozích dílčích cílů, většina zemí EU se pomalu začala „vzpamatovávat“ z ekonomických důsledků nemoci COVID-19, deficit SR a spolu s ním také státní dluh ČR se dále prohlubovaly. Bylo to spojené mimo jiné s masivní podporou podnikatelského sektoru. Ovšem určitě by se v průběhu vlády Andreje

Babiše našly body na straně výdajové i příjmové, u kterých by se dalo polemizovat o jejich důležitosti a možnosti úspory. Mezi ně patří např. jednorázový příspěvek 5000 Kč důchodcům, který státní rozpočet vyšel na cca 15 mld. Kč (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020), nebo mnohdy kritizované 75 % slevy na jízdné pro žáky a studenty do 26 let a seniory nad 65 let, za které od září roku 2018 do roku 2021 dle závěrečných účtů vydal státní rozpočet taktéž cca 15 mld. Kč.

5 Výsledky a diskuse

V této kapitole dojde ke shrnutí poznatků z předcházejících dílčích cílů, s jejichž pomocí dojde k celkovému zhodnocení vývoje skutečného a plánovaného salda státního rozpočtu. To bude doplněné o důsledky hospodaření se státními financemi na výši státního dluhu.

5.1 Komparace hospodaření ČR se zeměmi EU v pandemických letech

Jako výsledek z dílčího cíle, v němž probíhalo srovnání hospodaření s veřejnými rozpočty a správou vládního dluhu v pandemických letech 2020-2021, vzešlo, že v roce 2020 se Česká republika vypořádala s bezprecedentní ekonomickou situací, jež vznikla vlivem epidemie COVID-19, lehce nadprůměrně. Z pohledu výše vládního dluhu ČR byla 4. nejméně zadluženou zemí EU. V následujícím roce ČR toto ekonomické postavení v rámci EU neudržela. Bylo to způsobeno tím, že v roce 2021 již většina zemí vyrovnávala ekonomické důsledky epidemie, Česká republika se však mezi ně neřadila. Veřejný dluh dále prohloubila a přeskočila v žebříčku zadluženosti další 2 země. Z pohledu Maastrichtských kritérií sice požadavek na výši veřejného dluhu (menší než 60 % HDP) s hodnotou dluhu 42 % HDP splňuje, hranici deficitu veřejných financí (menší než 3 % HDP) hodnotou schodku 5,1 % HDP však výrazně přesahuje.

5.2 Komparace vývoje státních financí České a Slovenské republiky

Výsledkem dílčího cíle zabývajícího se srovnáním vývoje hospodaření se státními financemi a zadlužení České a Slovenské republiky od roku 1993 je, že se hospodaření se státními financemi obou zemí vyvíjelo velice podobně. Stejně jako na ekonomiku České republiky, tak i na tu slovenskou, měly největší negativní dopady dvě události. První z nich byla celosvětová hospodářská krize, která se v hospodaření komparovaných zemí projevila po roce 2008. Chronologicky druhý společný významný negativní zlom zapříčinila epidemie nemoci COVID-19, která způsobila v obou zemích v roce 2020 rekordní rozpočtové deficity. V roce 2021 však již Slovensko deficit svého rozpočtu meziročně na rozdíl od České republiky snížilo. Z dlouhodobého hlediska si přesto Česká republika vede ve srovnání lépe. Podíl výsledného salda SR měla s výjimkou 3 let (2003, 2006 a 2009)

v každém roce sledovaného období 1993-2021 lepší. Podíl veřejného dluhu na HDP měla nižší ve všech letech bez výjimky, přičemž nejmenší rozdíl mezi českým (28,1 % HDP) a slovenským (28,6 % HDP) dluhem byl v roce 2008.

5.3 Srovnání hospodářských výsledků jednotlivých vlád ČR

Z tohoto dílčího cíle vyplynulo, že se zde od vzniku samostatné České republiky do roku 2021 vystřídal celkem 15 vlád v čele s 12 různými premiéry. Patrné je cílení pravicově orientovaných vlád na vyrovnané státní rozpočty, čímž se vyznačovaly především první dvě vlády Václava Klause. Následující vlády se k sestavení vyrovnaného rozpočtu nikdy nedopracovaly, přestože například vláda Mirka Topolánka tomu byla poměrně blízko. Tato snaha však byla zmařena celosvětovou hospodářskou krizí, která českou ekonomiku negativně ovlivnila. Kromě celosvětové hospodářské krize se jednotlivé vlády musely vyrovnávat s celou řadou jiných negativních událostí, z nichž byly zmiňované například povodně v roce 2002 či v rámci sledovaného období nejaktuálnější a pro rozpočet historicky nejhorší epidemie nemoci COVID-19. Kromě těchto „neovlivnitelných“ událostí se však na státním rozpočtu i státním dluhu negativně projevíly také prvky populismu, které byly u některých vlád patrné. Mezi ně patří například vláda Jiřího Paroubka či Andreje Babiše, při jehož vládě je to o to horší, že rozpočty by i bez tohoto počínání dosahovaly enormních schodků. Dalším zjištěným prvkem u určitých vlád bylo cílené nadhodnocování schodku, což mělo sloužit k tomu, aby se tyto vlády mohly prezentovat „lepší“ hospodařením oproti předpokladu. Z nadhodnocování schodku státního rozpočtu byla nařčena vláda Bohuslava Sobotky a opět vláda Babišova.

5.4 Souhrn vývoje státního rozpočtu v letech 1993-2021

Celkový vývoj státního rozpočtu nám shrnuje následující tabulka č. 10 znázorňující schválené a skutečné saldo SR v absolutním i relativním vyjádření v letech 1993-2021.

Tabulka 10 – Vývoj schváleného a skutečného salda SR v letech 1993-2021

	Schválené saldo SR (mld. Kč)	Skuteč. saldo SR (mld. Kč)	Rozdíl (mld. Kč)	Schválené saldo SR (% HDP)	Skuteč. saldo SR (% HDP)	Rozdíl (p. b.)
1993	0	1,08	1,08	0	0,09	0,09
1994	0	10,45	10,45	0	0,76	0,76
1995	0	7,23	7,23	0	0,45	0,45
1996	0	-1,56	-1,56	0	0,09	-0,09
1997	0	-15,72	-15,72	0	0,8	-0,8
1998	0	-29,33	-29,33	0	1,36	-1,36
1999	-31,01	-29,63	1,38	1,38	1,32	0,06
2000	-35,1	-46,061	-10,96	1,47	1,93	-0,46
2001	-48,9	-67,705	-18,81	1,9	2,63	-0,73
2002	-46,2	-45,71	0,49	1,72	1,7	0,02
2003	-111,3	-109,05	2,25	3,94	3,86	0,08
2004	-114,97	-93,68	21,29	3,73	3,04	0,69
2005	-83,59	-56,34	27,25	2,54	1,71	0,83
2006	-74,4	-97,58	-23,18	2,11	2,76	-0,66
2007	-91,3	-66,39	24,91	2,37	1,72	0,65
2008	-70,8	-20	50,8	1,75	0,49	1,26
2009	-38,1	-192,39	-154,29	0,96	4,87	-3,9
2010	-162,7	-156,42	6,28	4,07	3,92	0,16
2011	-135	-142,77	-7,77	3,32	3,51	-0,19
2012	-105	-101	4	2,57	2,47	0,1
2013	-100	-81,26	18,74	2,41	1,96	0,45
2014	-112	-77,78	34,22	2,58	1,79	0,79
2015	-100	-62,8	37,2	2,16	1,36	0,8
2016	-70	61,77	131,77	1,46	1,29	2,75
2017	-60	-6,15	53,85	1,17	0,12	1,05
2018	-50	2,94	52,94	0,92	0,05	0,98
2019	-40	-28,52	11,48	0,69	0,49	0,2
2020	-500	-367,4	132,6	8,76	6,44	2,32
2021	-500	-419,7	80,3	8,19	6,87	1,31

Zdroj: vlastní zpracování dle Zákonů o státním rozpočtu pro příslušné roky, Státních závěrečných účtů pro příslušné roky a ČSÚ (2023); vlastní výpočty.

Z tabulky č. 10 je zřejmé, že Česká republika dlouhodobě tíhne k deficitnímu rozpočtu. Státní rozpočet nebyl v historii České republiky nikdy schválen jako přebytkový. Pouze v letech 1993-1998 byl rozpočet schválen jako vyrovnaný, ve všech následujících letech vždy jako schodkový. Skutečné saldo SR vykazuje přebytkový rozpočet v letech 1993-1995, 2016 a 2018, jinak bylo opět vždy deficitní.

Přehled zhodnocení rozdílů mezi skutečnými a schválenými saldy SR pomocí základních statistických výpočtů poskytuje níže uvedená tabulka č. 11.

Tabulka 11 – Zhodnocení rozdílů mezi skutečnými a schválenými saldy SR

	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Skutečnost – plán (mld. Kč)	15,5	7,23	50,44	-154,29	132,6
Skutečnost – plán (p. b. HDP)	0,26	0,2	1,62	-3,9	2,75

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

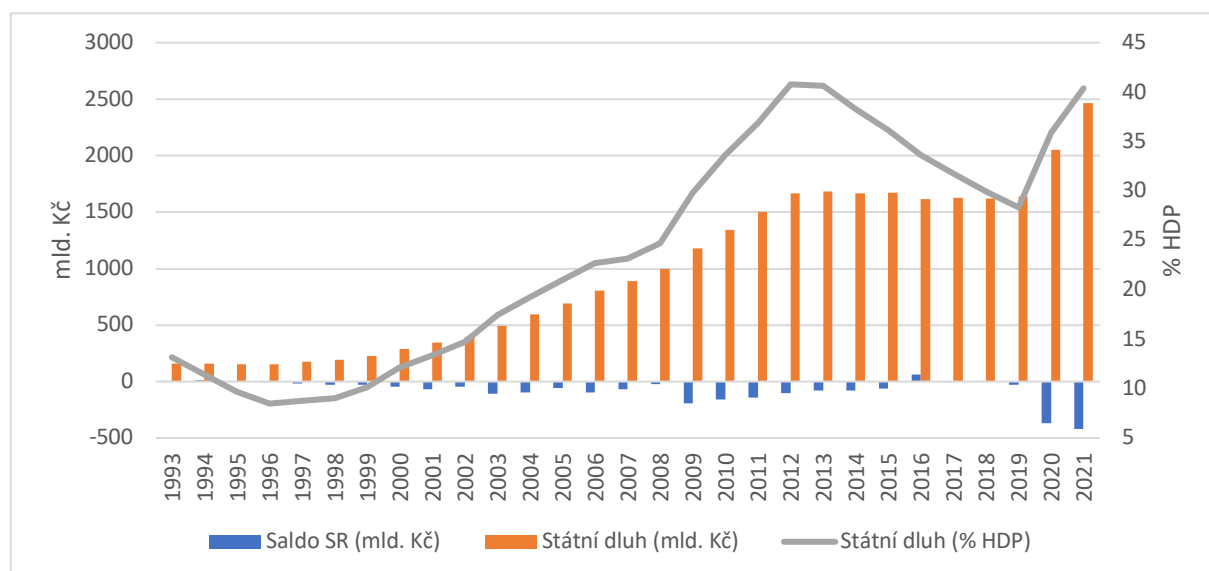
Průměrný rozdíl skutečného a plánovaného salda za jednotlivé roky je v absolutním vyjádření 15,5 mld. Kč, v relativním 0,26 p. b. HDP. Vzhledem k několika rokům, kde hodnota rozdílu mezi skutečným stavem na konci roku a plánem je daleko od průměru, je důležitá hodnota mediánu, která je v absolutním vyjádření 7,23 mld. Kč, v relativním 0,2 p. b. HDP. Nejhoršího výsledku oproti plánu bylo dle absolutního i relativního vyjádření dosaženo v roce 2009. Naopak „nejlepšího“ výsledku oproti předpokladu bylo dosaženo dle absolutního vyjádření v roce 2020 a dle relativního vyjádření, jež zohledňuje výši HDP, v roce 2016.

Které nejzásadnější změny zapříčinily tak značné rozdíly mezi skutečností a plánem v letech 2009, 2016 a 2020? V roce 2009 byl rozdíl mezi skutečným a plánovaným rozpočtem ve výši -154,29 mld. Kč způsoben především ekonomickou krizí, vlivem níž došlo k legislativním úpravám umožňujícím různé úlevy především v oblasti daní. Jen daňové příjmy totiž byly oproti schválenému rozpočtu o téměř 160 mld. Kč nižší (Ministerstvo financí ČR, 2010). V roce 2016 stál za rozdílem mezi skutečným a schváleným rozpočtem necelých 132 mld. Kč především nárůst skutečných daňových příjmů (+28,76 mld. Kč oproti plánu) a prostředků přijatých z EU (+61,82 mld. Kč oproti plánu)

(Ministerstvo financí ČR, 2017). Značné rozdíly mezi plánem a skutečným stavem na konci roku v letech 2020 (+132,6 mld. Kč) a 2021 (+80,3 mld. Kč) vznikly navzdory několika novelám zákonů o státním rozpočtu pro příslušné roky. Pro rok 2020 byl původně schválen schodek ve výši 40 mld. Kč, po třech novelách však skončil plánovaný schodek na hodnotě 500 mld. Kč. Podobně to probíhalo i v následujícím roce 2021, kdy byl schodek původně plánován ve výši 320 mld. Kč, konečný schválený schodek měl však hodnotu stejně jako v předchozím roce 500 mld. Kč (Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, 1995-2023). Tyto změny byly odůvodňovány epidemií nemoci COVID-19, s níž spojené změny na příjmové i výdajové straně SR již byly detailněji rozebírány v předchozí kapitole. Důležité je podotknout to, že roky, kdy došlo k dosažení „nejlepšího“ výsledku oproti plánu, jsou zároveň těmi lety, ve kterých, jak již bylo zmíněno v jednom z dílčích cílů, zastupovaly úřad vlády kritizované pro záměrně nadhodnocování schodků SR.

Vzhledem ke zjištění, že Česká republika dlouhodobě tíhne k deficitnímu hospodaření se státním rozpočtem, a jak již bylo vyřčeno v teoretické části této práce, takové hospodaření s rozpočty vede k růstu dluhu, následuje graf č. 11, který znázorňuje výši salda SR (mld. Kč) spolu s výší státního dluhu (mld. Kč a % HDP).

Graf 11 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (mld. Kč a % HDP)

Zdroj: vlastní zpracování dle Zákonů o státním rozpočtu pro příslušné roky a Státních závěrečných účtů pro příslušné roky.

Vývoj státního dluhu v grafu č. 11 je alarmující. Jak již bylo uvedeno v teoretické části této práce, vysoký dluh je značně destabilizujícím faktorem, jelikož za státní dluh se platí úroky, které se s růstem státního dluhu zvyšují a tím podmiňují deficitní hospodaření v dalších letech, s čímž je spojené další narůstání dluhu. Z takového začarovaného kruhu je obtížné vystoupit. Například v roce 2021 státní výdaje na placení úroku státního dluhu přesahovaly hodnotu 42 mld. Kč, v roce předchozím to bylo o více než 2 mld. Kč méně (Ministerstvo financí ČR, 2022). Při pohledu na graf č. 11 je zřejmé, že státní dluh České republiky v relativním vyjádření klesal pouze v letech 1993-1997 a poté až v letech 2013-2019, ve všech ostatních letech vždy meziročně narůstal. Ze státních závěrečných účtů za jednotlivé roky však vyplývá, že let, kdy státní dluh klesal také v absolutním vyjádření, bylo ještě o poznání méně. Tento nesoulad je podle Dvořáka (2010) způsoben tím, že když je tempo růstu HDP vyšší, než je růst dluhu, tak se při jinak nezměněných okolnostech relativní váha dluhu snižuje. Kritický je nárůst státního dluhu především v posledních dvou sledovaných letech. V roce 2020 se dluh prohloubil o rekordních 7,6 p. b. HDP, tedy 409,54 mld. Kč. V roce 2021 se státní dluh prohloubil o dalších 4,5 p. b. HDP (416 mld. Kč). Tempo růstu v relativním vyjádření tedy sice vlivem růstu HDP zpomalilo, v absolutním vyjádření však meziročně vzrostl ještě více než v předchozím roce. Dá se tedy konstatovat, že taková výše zadlužení již představuje značnou zátěž pro následující roky.

6 Závěr

Bakalářská práce se zabývala tématem Saldo státního rozpočtu. V první části práce, kterou je literární rešerše, byla analyzována odborná literatura a publikace zveřejněné Ministerstvem financí ČR. Jsou zde popsány základní vztahy a terminologie týkající se státního rozpočtu, přičemž zvláštní pozornost byla věnována termínům deficit státního rozpočtu a státní, potažmo veřejný dluh. A to z důvodu převažujícího deficitního hospodaření v České republice, které se právě do zadlužení země promítá.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit vývoj salda státního rozpočtu, a to na základě komparace schváleného a skutečného salda státního rozpočtu v letech 1993-2021. K dosažení hlavního cíle byly vytýčeny cíle dílčí. Prvním z nich byla komparace deficitu českého rozpočtu s ostatními zeměmi EU v letech 2020-2021. Druhým opět komparace, a to podílu salda státního rozpočtu na HDP se Slovenskou republikou od roku 1993, kdy došlo k rozpadu ČSFR. Posledním dílčím cílem bylo srovnání salda státního rozpočtu v letech 1993-2021 se zohledněním vládnoucí strany. Všechny uvedené komparace byly obohaceny o komparace státního, respektive veřejného dluhu. K naplnění cílů sloužily jako primární zdroje dat webové stránky Ministerstva financí ČR, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Českého statistického úřadu, Národní banky Slovenska a Eurostatu.

Bylo zjištěno, že z dlouhodobého hlediska si Česká republika vede obstojně nejen ve srovnání se sousední Slovenskou republikou, oproti níž od rozpadu ČSFR hospodaří téměř po celou dobu s lepšími výslednými saldy SR a je méně zadlužena, ale také s celou Evropskou Unií, kde se řadí mezi méně zadlužené státy. Bohužel je však poslední rok sledovaného období výjimkou, jelikož meziroční změna bilance hospodaření i velikosti veřejného dluhu je horší jak ve srovnání se Slovenskem, tak také s průměrem celé Evropské Unie. V rámci praktické části práce bylo zjištěno, že to bylo způsobeno nejen masivní podporou poskytovanou v rámci kompenzací škod, které v ekonomice epidemie způsobila, ale také populistickým počínáním vlády Andreje Babiše.

Co se vývoje salda státního rozpočtu v letech 1993-2021 týče, Česká republika dlouhodobě tíhne k deficitnímu hospodaření se svými státními financemi. Státní rozpočet nebyl sestaven jako deficitní pouze prvními třemi vládami, tedy první a druhou vládou

Václava Klause a úřednickou vládou Josefa Tošovského. Tyto tři vlády sestavovaly rozpočet jako vyrovnaný, od roku 1999 je však sestavován výhradně jako schodkový. I přesto v historii došlo párkrát k výslednému kladnému saldu, a to v letech 1993-1995, 2016 a 2018. To napovídá tomu, že vlády až na výjimky neodhadovaly rozpočty příliš přesně. A to ať už z důvodu neočekávaných událostí v průběhu roku nebo jako cílené politické gesto, kdy schodek nadhodnotily, aby se mohly prezentovat lepším výsledkem oproti předpokladu.

To, že Česká republika hospodaří až na výjimky deficitně, znamená, že vlády ani v průběhu ekonomického růstu nezvládaly uspořít finance na horší časy, kterými bylo kromě pandemických let 2020-2021 například období po roce 2009, kdy se musela Česká republika vypořádávat s důsledky celosvětové hospodářské krize. Vlivem toho se Česká republika potýká se stále se narůstajícím státním dluhem, jehož výše sice v porovnání s jinými státy EU není až tak dramatická, přesto však znamená značnou zátěž pro roky následující, a je tedy důvodem ke kritičtějšímu nahlížení na hospodaření se státními financemi. A to především s ohledem na aktuální situaci, kdy český státní dluh roste rekordním tempem a co se mezinárodního srovnání v rámci zemí EU týče, tak je navíc tempo růstu českého dluhu nadprůměrné.

7 Seznam použitých zdrojů

ČERNOHORSKÝ, Jan. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing, 2020. Finance (Grada). ISBN 978-80-271-2215-8.

ČSÚ. Hlavní makroekonomické ukazatele. [Online] 24. 2. 2023 [cit. 17. 2. 2023] https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

ČSÚ. Volby do České národní rady konané ve dnech 5. – 6. 6. 1992. [Online] 2023 [cit. 18. 2. 2023] <https://www.volby.cz/pls/cnr1992/u0>

ČSÚ. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR konané ve dnech 19. – 20. 6. 1998. [Online] 2023 [cit. 18. 2. 2023] <https://www.volby.cz/pls/ps1998/u4>

ČT24. Pád Grossovy vlády. [Online] 2011 [cit. 19. 2. 2023] <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10116288585-archiv-ct24/211411058210005/>

ČT24. Rozpočet v loňském roce skončil přebytkem 2,9 miliardy. Plánoval se schodek 50 miliard. [Online] 3. 1. 2019 [cit. 19. 2. 2023] <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2695841-rozpocet-v-lonskem-roce-skoncil-prebytkem-29-miliardy-planoval-se-schodek-50>

DVOŘÁK, Pavel. Mimorozpočtové důvody růstu veřejného zadlužení. [Online] 2010 [cit. 3. 3. 2023] <https://polek.vse.cz/pdfs/pol/2010/04/06.pdf>

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.

EUROSTAT. General government deficit/surplus. [Online] 21. 10. 2022 [cit. 15. 2. 2023] <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00127/default/table?lang=en>

EUROSTAT. General government gross debt. [Online] 21. 10.2022 [cit. 15. 2. 2023] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/default/table?lang=en

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka. *Veřejné finance: učebnice*. 2. vyd. Praha: Eurolex, 2004. ISBN isbn80-86432-88-2.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.

KLAUS, Václav a Jiří WEIGL. *Občan a obrana jeho státu*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. ISBN 8086547124.

KLÍMA, Jan. *Makroekonomie*. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-27-3.

KREJDL, A.: Veřejné rozpočty a rozpočtový proces. In: Kolektiv autorů: Průhledný státní rozpočet. Česká republika: Transparency International, 2006. ISBN: 80-903032-8-5

LIPOVSKÁ, Hana. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0120-7.

LIŠKA, Václav. Makroekonomie. 2. vyd. [Praha]: Professional Publishing, c2004. ISBN isbn80-86419-54-1.

MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL. Veřejné finance v teorii a praxi. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8

MIKUŠOVÁ MERIČKOVÁ, Beáta a Jan STEJSKAL. Teorie a praxe veřejné ekonomiky. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-526-9.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Plnění státního rozpočtu ČR za prosinec 2021. [Online] 6. 1. 2022 [cit. 20. 1. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/pokladni-plneni-sr-44160>

MINISTERSTVO FINANCÍ – sekce veřejné rozpočty. 2022. Státní rozpočet 2022 v kostce. Praha: Ministerstvo financí, 2022. ISBN 978-80-7586-051-4

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2003. [Online] 1. 7. 2004. [cit. 16. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2003/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2003-1970>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2004. [Online] 9. 2. 2006. [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2004/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2004-1972>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2005. [Online] 25. 10. 2006 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2005/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2005-1979>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2006. [Online] 19. 6. 2007 [cit. 18. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2006/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2006-1986>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2007. [Online] 5. 2. 2009 [cit. 18. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/pokladni-plneni-sr-44160>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2008. [Online] 3. 6. 2009 [cit. 18. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2008/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2008-2030>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2009. [Online] 29. 10. 2010 [cit. 18. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2009/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2009-2046>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2010. [Online] 17. 6. 2011 [cit. 19. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2010/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2010-2059>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet za rok 2011. [Online] 14. 6. 2012 [cit. 20. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2011/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2011-2068>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2013. [Online] 19. 6. 2014 [cit. 20. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2014. [Online] 23. 6. 2015 [cit. 20. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2014/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2014-21750>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2015. [Online] 4. 4. 2017 [cit. 20. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2015/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2015-26636>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2016. [Online] 5. 4. 2018 [cit. 21. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2016/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2016-31478>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2017. [Online] 21. 5. 2019 [cit. 21. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2017-35116>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2018. [Online] 29. 10. 2019 [cit. 21. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2018-36452>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2019. [Online] 23. 8. 2021 [cit. 21. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2019/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2019-39631>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet ČR za rok 2020. [Online] 27. 4. 2021 [cit. 21. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2020/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2020-41689>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Státní závěrečný účet České republiky za rok 2021. [Online] 3. 5. 2022 [cit. 21. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2021/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2021-47400>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Stát v roce 2016 hospodařil s rekordním přebytkem 62 mld. Kč. [Online] 3. 1. 2017 [cit. 27. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2017/stat-v-roce-2016-hospodaril-s-rekordnim-27109>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Upřesněné výsledky pokladního plnění státního rozpočtu ČR za rok 2009. [Online] 8. 1. 2010 [cit. 27. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2010/2010-01-08-tiskova-zprava-5380-5380>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Vláda schválila návrh na snížení daně z příjmů. [Online] 16. 6. 2005 [cit. 4. 3. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2005/2005-06-16-tiskova-zprava-6184-6184>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Vládní návrh státního závěrečného účtu za rok 2012. [Online] 10. 12. 2013 [cit. 20. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2012/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2012-12306>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Jak bude ČSSZ vyplácet jednorázový příspěvek 5000 Kč důchodcům. [Online] 30. 11. 2020 [cit. 5. 3. 2023] https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/TZ_Jak_bude_CSSZ_vyplacet_jednorazovy+_prispevek_5000_Kc_duchodcum.pdf/4d50ea13-f34d-8803-3514-22768c157d4d

NBS. Aktuálně makroekonomické ukazovatele. [Online] Bratislava, 2022 [cit. 15. 2. 2023] <https://nbs.sk/statisticke-udaje/vybrane-makroekonomicke-ukazovatele/aktualne-makroekonomicke-ukazovatele/>

ODS. ODS: Vyjádření ke státnímu rozpočtu na rok 2016. [Online] 9. 12. 2015 [cit. 21. 2. 2023] <https://www.ods.cz/clanek/10728-ods-vyjadreni-ke-statnimu-rozpocetu-na-rok-2016>

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.

ONDŘEJ, Jan. Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty. Praha: C.H. Beck, c2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-446-9

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.

POSPÍŠIL, Richard a Pavel ŽUFAN. *Ekonomika veřejných rozpočtů: (současnost a perspektiva)*. [Průhonice]: Professional Publishing, 2019. ISBN 978-80-88260-32-5.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2017-2021. [Online] 1995-2023 [cit. 27. 2. 2023] <https://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?str=1&O=8&PT=D&N=1&F=H&ZA=0&RA=20>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 1993. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0936_01.htm

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 1994. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t1692_01.htm

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 1995. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] <https://public.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t001100a.htm>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 1996. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t018500a.htm>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 1997. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=9&CT1=0>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 1998. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=113339>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 1999. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&v=US&ct=1165>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 2001. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=138792>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Státní závěrečný účet za rok 2002. [Online] 1995-2023 [cit. 16. 2. 2023] <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=102139>

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9.

SAMUELSON, Paul A. a William D. NORDHAUS. Economics. 13th ed. New York: McGraw-Hill, c1989. ISBN 978-0070547865

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. Makroekonomie. 4. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2022. ISBN 978-80-7261-596-4.

SPĚVÁČEK, Vojtěch. Makroekonomická analýza. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-86131-92-4.

STIGLITZ, Joseph E. a Jay K. ROSENGARD. Economics of the public sector. Fourth edition. New York: W. W. Norton & Company, [2015]. ISBN 978-0-393-92522-7.

ŠELEŠOVSKÝ, Jan a Robert JAHODA. *Veřejné finance v ČR a EU: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2004. ISBN 80-210-3410-6.

THE WORLD BANK. Slovak Republic. [Online] 2023 [cit. 15. 2. 2023] <https://data.worldbank.org/country/slovak-republic?view=chart>

VLÁDA ČR. 1993-2021 ČR. [Online] 2009-2023 [cit. 6. 2. 2023] <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/>

Zákon č. 10/1993 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 1993. [Online] 2010-2023 [cit. 10. 2. 2023] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-10>

Zákon č. 331/1993 Sb. o státním rozpočtu ČR na rok 1994. [Online] 2010-2023 [cit. 10. 2. 2023] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-331>

Zákon č. 268/1994 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 1995. [Online] 2010-2023 [cit. 10. 2. 2023] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-268>

Zákon č. 305/1995 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 1996. [Online] 2010-2023 [cit. 10. 2. 2023] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-305>

Zákon č. 315/1996 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 1997. [Online] 13. 12. 1996 [cit. 10. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/1997/zakon-c-315-1996-sb-19757>

Zákon č. 348/1997 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 1998. [Online] 12. 12. 1997 [cit. 10. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/1998/zakon-c-348-1997-sb-19756>

Zákon č. 22/1999 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 1999. [Online] 15. 1. 1999 [cit. 10. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/1999/zakon-c-22-1999-sb-19755>

Zákon č. 58/2000 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2000. [Online] 3. 3. 2000 [cit. 12. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2000/zakon-c-58-2000-sb-3448>

Zákon č. 491/2000 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2001. [Online] 5. 12. 2000 [cit. 12. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2000/zakon-c-491-2000-sb-3450>

Zákon č. 490/2001 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2002. [Online] 18. 12. 2001 [cit. 12. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2001/zakon-c-490-2001-sb-3511>

Zákon č. 579/2002 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2003. [Online] 17. 12. 2002 [cit. 13. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2002/zakon-c-579-2002-sb-3553>

Zákon č. 457/2003 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2004. [Online] 1. 1. 2004 [cit. 13. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2003/zakon-c-457-2003-sb-3726>

Zákon č. 675/2004 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2005. [Online] 17. 1. 2005 [cit. 14. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2004/zakon-c-675-2004-sb-3563>

Zákon č. 543/2005 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2006. [Online] 29. 11. 2005 [cit. 14. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2005/zakon-c-543-2005-sb-3733>

Zákon č. 622/2006 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2007. [Online] 13. 12. 2006 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2006/zakon-c-622-2006-sb-3738>

Zákon č. 360/2007 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2008. [Online] 15. 1. 2008 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2007/zakon-c-360-2007-sb-3746>

Zákon č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2009. [Online] 30. 12. 2008 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/legislativa-statniho-rozpocetu/2009/zakon-c-475-2008-sb-3188>

Zákon č. 487/2009 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2010. [Online] 13. 1. 2010 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/legislativa-statniho-rozpocetu/2010/zakon-c-487-2009-sb-4300>

Zákon č. 433/2010 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2011. [Online] 3. 1. 2011 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2010/zakon-c-433-2010-sb-799>

Zákon č. 455/2011 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2012. [Online] 30. 12. 2011 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2011/zakon-c-455-2011-sb-797>

Zákon č. 504/2012 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2013. [Online] 31. 12. 2012 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2012/zakon-c-5042012-sb-10700>

Zákon č. 475/2013 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2014. [Online] 7. 1. 2014 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2013/zakon-c-4752013-sb-16365>

Zákon č. 345/2014 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2015. [Online] 5. 1. 2005 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2015/zakon-c-3452014-sb-20139>

Zákon č. 400/2015 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2016. [Online] 29. 12. 2015 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2016/zakon-c-400-2015-sb-23454>

Zákon č. 457/2016 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2017. [Online] 2. 1. 2017 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2017/zakon-c-457-2016-sb-27097>

Zákon č. 474/2017 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2018. [Online] 2. 1. 2018 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2018/zakon-c-474-2017-sb-30606>

Zákon č. 336/2018 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2019. [Online] 2. 1. 2019 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2019/zakon-c-336-2018-sb-33868>

Zákon č. 355/2019 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2020. [Online] 2. 1. 2020 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2020/zakon-c-355-2019-sb-37015>

Zákon č. 600/2020 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2021. [Online] 1. 3. 2021 [cit. 17. 2. 2023] <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2021/zakon-c-600-2020-sb-40412>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1- Rozpočtový proces u SR v ČR	14
---	----

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Růst reálného HDP (%) v letech 1993-1998	35
Tabulka 2 - Růst reálného HDP (%) v letech 1999-2002	35
Tabulka 3 - Růst reálného HDP (%) v letech 2003-2006	38
Tabulka 4 – Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2007-2010	39
Tabulka 5 – Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2011-2013	41
Tabulka 6 – Skutečné příjmy státního rozpočtu v letech 2015-2016 (v mld. Kč)	42
Tabulka 7 – Skutečné výdaje státního rozpočtu v letech 2015-2016 (v mld. Kč)	42
Tabulka 8 – Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2014-2017	43
Tabulka 9 - Růst/pokles reálného HDP (%) v letech 2018-2021	46
Tabulka 10 – Vývoj schváleného a skutečného salda SR v letech 1993-2021	50
Tabulka 11 – Zhodnocení rozdílů mezi skutečnými a schválenými saldy SR.....	51

8.3 Seznam grafů

Graf 1 – Saldo veřejných rozpočtů členských států EU v letech 2019 a 2020 (% HDP).....	26
Graf 2 – Hrubý vládní dluh členských států EU v letech 2019 a 2020 (% HDP).....	27
Graf 3 – Saldo veřejných rozpočtů členských států EU v letech 2020 a 2021 (% HDP).....	28
Graf 4 – Hrubý vládní dluh členských států EU v letech 2020 a 2021 (% HDP).....	29
Graf 5 – Vývoj podílu salda SR v Česku a Slovensku v letech 1993-2021 (% HDP).....	30
Graf 6 – Vývoj podílu veřejného dluhu v Česku a Slovensku v letech 1995-2021 (% HDP).....	32
Graf 7 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 1993-2002	34
Graf 8 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 2003-2010	37

Graf 9 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 2011-2017	40
Graf 10 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (% HDP) v letech 2018-2021	44
Graf 11 - Vývoj SR (mld. Kč) a státního dluhu (mld. Kč a % HDP).....	52

8.4 Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

DPFO – Daň z příjmů fyzických osob

DPH – Daň z přidané hodnoty

DPPO – Daň z příjmů právnických osob

EU – Evropská Unie

FM – Finanční mechanismy

HDP – Hrubý domácí produkt

p. b. – Procentní bod

RUD – Rozpočtové určení daně

SD – Spotřební daň

SR – Státní rozpočet

SZ – Sociální zabezpečení